

Mika Autere

2011

JATKUVAN TYÖELÄMÄYHTEYDEN MERKITYS OPPIMISESSA

Kokemuksia Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologikoulutuksesta

Opinnäytetyö

Ammatillinen opettajankoulutus

2011

Mika Autere

Työn nimi Jatkuvan työelämäyhteyden merkitys oppimisessa

Tekijä Mika Autere

Omaohjaaja Markku Kuivalahti

Hyväksytty 14.11.2011

Hyväksyjä Markku Kuivalahti

Tekijä	Mika Autere	Vuosi 2011
Työn nimi	Jatkuvan työelämäyhteyden merkitys oppimisessa	

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan syitä Koulutuskeskus Salpauksen musiikkitekniikan koulutusohjelman suosioon ja hyviin oppimistuloksiin vuosina 2001-2011. Syiden selvityshalu on lähtenyt puhtaasti opinnäytteen tekijästä, joka toimii yhtenä koulutusohjelman opettajana. Tutkimustulosten toivotaan palvelevan musiikkitekniikkakoulutuksen kehittämistä.

Koulutus on saanut hyvän maineen ja siitä on muodostunut erittäin haluttu. Pyrkijöiden määrä ja koulutusohjelman läpäisyaste ovat olleet korkeita ja valmistuneiden opiskelijoiden ammattitaitoa on pidetty hyvänä työelämästä tulleiden palautteiden mukaan. Ilmiön tekee poikkeukselliseksi se, että opettajisto on koostunut suurimmaksi osaksi muodollisesti epäpätevistä sivutoimista tuntiopettajista. Valtaosan tarkastelujakson ajasta vain yksi opettajista on ollut pedagogisesti pätevä. Opetustyöhön sitoutumista ajatellen ei ole itsestään selvää, että näin toteutettu koulutus tuottaa hyviä oppimistuloksia. Ilmeisen onnistunut koulutus on tuloksillaan ja suosiollaan hämmästyttänyt opettajia.

Opinnäytteen merkittävin tutkimuskysymys on, onko opettajien jatkuvalla työelämäyhteydellä ja hyvillä oppimistuloksilla yhteyttä toisiinsa. Tämän lisäksi työ selvittää mikä opiskelijoita motivoi sekä miten tärkeäksi opettajan muodollinen pätevyys koetaan. Vastauksia on saatu kyselytutkimuksesta ja henkilökohtaisista haastatteluista. Työssä tutkitaan myös ammatillisen opettajan osaamisen rakentumista ja oppimisprosessia yleisesti, nykyistä ammatillisen koulutuksen vetovoimaa sekä työelämälähtöisyysoitteita.

Tutkimuksesta saatujen tulosten mukaan opettajien jatkuva työelämäyhteys on avainroolissa hyviä oppimistuloksia ja opiskelun motivaatiota ajatellen. Jatkuvan työelämäyhteyden korostuminen ei väheksy muodollisen pedagogisen pätevyyden merkitystä, vaikka jälkimmäinen jääkin toissijaiseksi. Ajatus kannustaa ns. yrittäjäopettajuuteen ja pyrkii korostamaan erikoisosaamisen arvoa sekä uskallusta poiketa yleisistä opetusalan käytännöistä aitoa ja relevanttia oppimista tavoiteltaessa.

Avainsanat Työelämäyhteys, työelämälähtöisyys, oppiminen, musiikkitekniologia

Sivut 37 s. + liitteet 6 s.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MUSIIKKITEKNOLOGIKOULUTUS SALPAUKSESSA.....	2
2.1	Musiikkiteknologia ammattina.....	2
2.2	Koulutusohjelman kuvaus	2
2.3	Opetushenkilöstö	3
2.4	Oppimistulokset ja henki.....	3
3	AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VETOVOIMA	4
3.1	Miksi ammatillinen koulutus kiinnostaa	4
3.2	Kulttuurialan opetus	5
4	TYÖELÄMÄLÄHTÖISYYS.....	7
4.1	Käsitteen selvennystä	7
4.2	Työelämälähtöisyys opetuksessa.....	8
4.3	Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näyttö.....	8
5	OPETTAJAN OSAAMINEN.....	10
5.1	Substanssiosaaminen ja asiantuntijuus.....	10
5.2	Pedagoginen osaaminen ja muodollinen pätevyys.....	11
5.3	Kehittämisoosaaminen ja elinikäinen oppiminen.....	12
5.4	Työyhteisöosaaminen.....	12
5.5	Opettajan roolit ja ammatti-identiteetti	12
6	OPPIMINEN.....	14
6.1	Miten oppiminen tapahtuu.....	14
6.1.1	Behavioristinen ja kognitiivinen oppimiskäsitys	15
6.1.2	Humanistinen ja kokemuksellinen oppimiskäsitys	15
6.1.3	Konstruktivistinen ja sosiaalinen oppimiskäsitys.....	16
6.1.4	Yhteisöllinen, yhteistoiminnallinen ja tutkiva oppiminen	17
6.1.5	Projekti- ja ongelmaoperustainen oppiminen.....	17
6.1.6	Tekemällä ja työssä oppiminen	18
6.2	Motivaatio	18
7	KYSELYTUTKIMUS JA HAASTATTELUT	20
7.1	Tutkimuksen tarkoitus ja menetelmät	20
7.2	Kyselytutkimuksen toteutus	20
7.3	Haastattelututkimuksen toteutus.....	21
7.4	Opiskelijoiden mielipiteet	21
7.4.1	Opintoihin haku.....	21
7.4.2	Opettajat ja opetuksen laatu	22
7.4.3	Kokemukset opiskelusta.....	23
7.4.4	Tulevaisuus.....	24
7.4.5	Opiskelumotivaatio	24

7.5	Opetushenkilöstön mielipiteet.....	25
7.5.1	Opetuksen laatu.....	25
7.5.2	Opiskelijoiden motivoituminen.....	26
7.5.3	Koulutuksen maine.....	27
7.5.4	Opiskelijoiden osaaminen.....	27
7.5.5	Tulevaisuus.....	28
8	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	29
8.1	Jatkuvan työelämäyhteyden merkitys.....	29
8.1.1	Jatkuvan työelämäyhteyden edut ja haitat.....	29
8.2	Mikä opiskelijoita motivoi opiskelemaan.....	30
8.3	Muodollisen pätevyyden merkitys.....	31
8.4	Koulutusohjelman kehittäminen.....	32
8.4.1	Opetussuunnitelma, lukujärjestykset ja johtaminen.....	32
8.4.2	Työssäoppiminen.....	32
8.5	Yhteenvedo.....	33
	LÄHTEET.....	35
Liite 1	Webropol-kysymykset opiskelijoille	
Liite 2	Webropol-kysymykset opettajille	
Liite 3	Haastattelukysymykset opiskelijoille	
Liite 4	Haastattelukysymykset opettajille	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on syntynyt halusta selvittää syitä Koulutuskeskus Salpaoksen järjestämän musiikkiteknologian koulutusohjelman suosioon ja hyviin oppimistuloksiin. Tämä kulttuurialan koulutus kuuluu toisen asteen musiikkialan perustutkintoihin. Työskentelen ko. koulutusohjelmassa pääopetusaineenani musiikin tietotekniikka.

Tarkastelujakso ajoittuu vuosille 2001-2011, jolloin käytössä on ollut erilaisia opetussuunnitelmia, jotka ovat vaikuttaneet opetussisältöön, opiskeluaikojen pituuteen ja opettajistoon.

Opiskelijoilta saatujen palautteiden perusteella koulutusta arvostetaan. Oppilaitokseen pyrkivien joukossa koulutusohjelma on saanut hyvän maineen ja siitä on muodostunut erittäin haluttu. Hakijamäärä on ollut vuodesta toiseen jopa kymmenkertainen opiskelupaikan saaneisiin verraten. Läpäisyaste eli valmistuneiden opiskelijoiden määrä on myös ollut korkea ja heidän ammattitaitoaan on pidetty hyvänä työelämästä tulleiden palautteiden mukaan.

Opettajisto on koostunut enimmäkseen muodollisesti epäpätevistä sivutoimista tuntiopettajista, jotka toimivat musiikkialalla. Valtaosan tarkastelujakson ajasta vain yksi opettajista on ollut pedagogisesti pätevä. Vasta vuoden 2011 syksystä lähtien opettajistoon on kuulunut kaksi pedagogisen koulutuksen saanutta opettajaa. Työhön sitoutumista ajatellen ei ole itseltään selvää, että pääasiassa sivutoimisten opettajien varaan rakentuva koulutus tuottaa hyviä oppimistuloksia. Ilmeisen onnistunut koulutus on tuloillaan ja suosiollaan hämmästyttänyt opettajia.

Tätä ilmiötä tarkastellessani tutkin musiikkiteknologian opettajille ja opiskelijoille suunnatusta kyselytutkimuksesta ja henkilökohtaisista haastattelusta saatua tietoa. Rajatakseni tutkimusta jätin pois eri koulutusohjelmien välisen vertailevan tutkimuksen, vaikka sen tekeminen olisikin ollut mielenkiintoista. Tutkin ammatillisen opettajan osaamisen rakentumista ja oppimisprosessia yleisesti, nykyistä ammatillisen koulutuksen vetovoimaa sekä työelämälähtöisyytavoitteita. Opinnäytetyön pääteemaksi nousi opettajien jatkuvan työelämäyhteyden merkityksen selvittäminen.

Pyrin löytämään vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen:

- Onko opettajan jatkuvalla työelämäyhteydellä ja opiskelijoiden hyvillä oppimistuloksilla yhteyttä toisiinsa?
- Mikä opiskelijoita motivoi opiskelemaan?
- Miten tärkeäksi opettajan muodollinen pätevyys koetaan?

Tavoitteena on saada tämän työn tutkimustulokset palvelemaan koulutusohjelman kehittämistä yhä paremmaksi.

2 MUSIIKKITEKNOLOGIKOULUTUS SALPAUKSESSA

2.1 Musiikkiteknologia ammattina

Musiikkiteknologin työ on yhdistelmä taiteellista ja teknistä osaamista. Teknisestä näkökulmasta katsottuna erityisesti tietotekniikan osaamisen rooli on korostunut, sillä nykyiset äänitys- ja äänenkäsittely-ympäristöt pohjautuvat paljolti tietoteknisiin ratkaisuihin. Jonkin instrumentin soittotaito on suotavaa. Koska kyse on palveluammattista, myös hyvät sosiaaliset taidot ovat avainasemassa; musiikkiteknologin rooleihin kuuluu usein tulkkina oleminen taiteellisen ja teknisen maailman välimaastossa. Musiikkiteknologin on myös osattava projektimainen työtapa ja hallittava asioiden priorisointi.

Musiikkiteknologit voivat suuntautua äänite-, tv-, radio-, video-, teatteri- ja multimediatuotantoon sekä äänentoisto-, asiantuntija- ja myyntityöhön. He voivat toimia itsenäisenä yrittäjänä tai toisen palveluksessa. (Koulutuskeskus Salpaus 2011.)

Ammatille on tyypillistä epäsäännöllinen työaika, moninaiset taiteelliset ja tekniset vaatimukset asiakkaan taholta sekä usein epävarmat työnäkymät.

2.2 Koulutusohjelman kuvaus

Musiikkiteknologikoulutus käynnistyi Koulutuskeskus Salpauksessa vuonna 2001. Tutkinnon laajuus oli ja on edelleen 120 opintoviikkoa. Ennen vuotta 2010 opiskeluajan pituus oli kolme vuotta riippumatta opiskelijan aiemmasta koulutustaustasta. Valtakunnallisen opetussuunnitelmauudistuksen myötä otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma, jonka mukaan opiskelijan on mahdollista valmistua lyhimmillään kahdessa vuodessa.

Opiskelijoiksi on hyväksytty vuosittain 20 valintakokeen läpäissyttä hakijaa, joista valtaosa on ollut ylioppilastutkinnon suorittaneita. Valintakriteereissä ovat painottuneet mm. vahva harrastuneisuus musiikkiin sekä kyky haasteelliseen taiteellis-tekniseen työhön. Pyrkijöitä on ollut vuosittain tyypillisesti noin 150-200, joista 40-50 henkilöä on kutsuttu valintakokeisiin. Valittujen opiskelijoiden keski-ikä on ollut noin 25 vuotta; ikä ei kuitenkaan ole ollut valintakriteeri.

2.3 Opetushenkilöstö

Opetushenkilöstö on muodostunut vuosittain seitsemästä opettajasta, joista ydinjoukkoon on lukeutunut neljä. Studiomestari on vastannut opetusta tukevista tehtävistä, kuten laitteiston ylläpidosta. Ajoittain opettajistoon on kuulunut myös vierailijoita alan yrityksistä. Koko henkilökuntaa on leimannut se, että kaikki työskentelevät jatkuvasti musiikkialan työtehtävissä ja useimmilla on pitkä kokemus sekä runsaasti asiantuntijatietoutta.

Opettajien toiminta on perustunut vahvaan itseohjautuvuuteen, hyvään ammatilliseen verkostoitumiseen ja tiimityöhön. Esimerkiksi uusien opettajien rekrytointi on pitkälti hoidettu koulutusohjelmassa työskentelevien opettajien toimesta.

2.4 Oppimistulokset ja henki

Oppilaitoksen sisällä tähänastiset hyvät oppimistulokset ovat näkyneet korkeana valmistuneiden määränä, pienenä keskeyttämisprosenttina, teknisesti ja taiteellisesti laadukkaina harjoitustöinä sekä ammatillisesti korkeatasoisina opinnäytetöinä. Tyypillistä on ollut myös suhteellisen pieni poissaoloprosentti ja monille ammattioppilaitoksien muille opintosuunnille tyypillisten järjestyshäiriöiden täydellinen puuttuminen. Opiskelijat ovat olleet pääsääntöisesti hyvin itseohjautuvia, helposti ryhmäytyviä ja tukeutuneet toisiaan opiskelussa.

Opettajille tulleiden palautteiden mukaan monen valmistuneen opiskelijan ammattitaitoa on työelämän tehtävissä kuvattu hyväksi ja monialaiseksi. Heitä on pidetty myös luotettavina työntekijöinä.

3 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VETOVOIMA

3.1 Miksi ammatillinen koulutus kiinnostaa

Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologikoulutus on vain yksi monista Suomessa järjestettävistä toisen asteen perustutkinnoista. Jotta tämän koulutuksen suosion syytä voisi lähteä tutkimaan, on aluksi luotava katsaus ammatillisen koulutuksen lähihistoriaan ja nykytilaan yleisesti.

Ammatillisen koulutuksen arvostus ja vetovoima on ollut kasvussa koko 2000-luvun ajan. Yhteishakutilastoissa tämä on näkynyt kasvaneina hakijamäärinä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a.) Kokoavana ja ohjaavana instanssina opetus- ja kulttuuriministeriön rooli ammatillisen koulutuksen arvostuksen kohotustyössä on ollut voimakas. Ammatillinen koulutus on saanut positiivista näkyvyyttä ja asennemuutoksia on selvästi onnistuttu tekemään.

Ammatillista koulutusta on pyritty voimakkaasti kehittämään, jotta yhä suurempi osa suomalaisista saataisiin suorittamaan vähintään ammatillinen perustutkinto. Kehittämistavoitteet ovat perustuneet valtioneuvoston hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan. Vuosia 2007 - 2012 suunnitelmassa ammatillisen koulutuksen painopisteiksi asetettiin mm. seuraavat asiat:

- koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja vaikuttavuuden kehittäminen
- ammatillisen osaamisen vahvistaminen
- ammatillisen koulutuksen tehokkuuden lisääminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011g, 10 – 11.)

Vuonna 2002 opetus- ja kulttuuriministeriön asettama vetovoimaneuvottelukunta sai tehtäväkseen kehittää ja ohjata ammatillisen koulutuksen arvostuksen parantamiseksi toteutettavia viestintätoimia. Näillä tarkoitetaan tapoja kertoa eri medioissa ammatillisen koulutuksen positiivisista puolista. Neuvottelukunnan kirjoittamassa ammatillisen koulutuksen viestintäsuunnitelmassa vuosille 2011-12 todetaan tärkeäksi viestiksi oikean, ajantasaisen ja kiinnostavan tiedon välittäminen ammatillisesta koulutuksesta ja sen tarjoamista koulutus- ja uraväylistä sekä osaamisen kehittämismahdollisuuksista työuran eri vaiheissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011d, 3).

Ammatillisen koulutuksen viestintäsuunnitelmassa todetaan myös, että osa ammatillisen koulutuksen vetovoimaa on ammatillisen opettajan työn vetovoima. Monilla aloilla todetaan olevan pulaa pätevistä ja osaavista opettajista. Ammatillisen opettajan työn houkuttelevuutta tulisi parantaa ja pätevien ja osaavien opettajien saatavuus tulisi varmistaa. Opettajilla tulisi olla todellinen tuntuma ja kokemus tämän päivän työelämästä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011d.)

Vuosina 2006 ja 2010 opetus- ja kulttuuriministeriö teetti ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimukset, joissa vastaajina oli koulutukseen pyrkijöitä, koulutuksessa olevia ja eri alojen työnantajia. Erityisesti vuoden 2010 tutkimus osoitti, että ammatillinen koulutus oli nuorten mielestä potentiaalinen vaihtoehto lukiolle. Vastoin yleistä luuloa se sopii erinomaisesti myös peruskouluopinnoissaan menestyneille opiskelijoille. Työllisyysnäkömyien arvioitiin olevan paremmat kuin lukion suorittaneilla. Yritysten päättäjistä 85 % koki ammatillisen koulutuksen laadun erinomaiseksi tai hyväksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011c.)

Tutkimuksista selvisi, että stereotypiat koulutuksen yksipuolisuudesta ja matalasta vaatimustasosta elävät jossain määrin edelleen. Tämän koettiin vaativan pitkäjänteistä imagomuutostarvetta. Eräänä esiinnohuseena kohderyhmänä mainittiin nuorten vanhemmat. Vaikka vanhempien roolimalli ja ystäväpiirin valinnat olivat vahvoja taustavaikuttajia, nuoret kuitenkin arvioivat ammattien kiinnostavuutta ensisijaisesti omien mieltymystensä ja harrastustensa kautta: vuonna 2006 tehdyssä tutkimuksessa todettiin nuorten pohtivan ”Mihin ammattiin sopisin?”. Vuonna 2010 pohdinta oli vaihtunut muotoon ”Mitä minä haluaisin tehdä?”. Internetin todettiin olevan varsin keskeinen tietolähde. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011c.)

3.2 Kulttuurialan opetus

Kulttuurialan koulutus on ollut varsin suosittua 2000-luvulla eri opetusasteilla ja opiskelijamäärät ovat kasvaneet. Tiedotusvälineet ja kulttuurialan ammattilaiset ovat usean vuoden ajan tuoneet esille, että kulttuurialalle koulutetaan liikaa väkeä ja työllistyminen on vaikeutunut.

Koulutuksen ja työmarkkinoiden suhteita tarkkaillaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta, ja tarvittaessa ministeriö laatii kehitysehdotuksia. Vuoden 2008 lopussa ministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Kulttuurialan osalta työryhmän raportissa todetaan alan tulevan jatkossa todennäköisesti olemaan nykyistä merkittävämpi sekä itsenäisenä osana kansantaloutta että osana muiden alojen tuotantoa. Työllisyyden kehityksen sanotaan olleen positiivista ja sen myös ennakoidaan jatkuvan myönteisenä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011f, 41.)

Raportissa ehdotetaan kuitenkin suurta koulutustarpeen laskua koko kulttuurialalle, jossa opiskeluiden aloituspaikkoja ehdotetaan vähennettäväksi yli 38 % verrattuna vuoteen 2009. Tästä yli puolet kohdistuu ammatilliseen peruskoulutukseen. Suurimmat vähennystarpeet ovat käsi- ja taideteollisuuden ja viestintä- ja informaatiotieteiden ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa. Musiikkialan aloituspaikat ammatillisessa peruskoulutuksessa vähenisivät lähes 28 %. Musiikkiteknologikoulutukseen ei raportissa suoraan otettu kantaa, sillä se on osa musiikkialaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011f, 42.)

Kulttuurivienti on nykyisin yhä useamman kulttuurialan yrityksen päivittäistä työtä. Suomen kulttuuriviennin kehittämissuunnitelma 2007-2011 laadittiin ministeriöiden ja kulttuurikentän toimijoiden yhteistyönä kulttuuriviennin kehittämistyöryhmässä vuosien 2006 ja 2007 aikana. Ohjelman yleisenä tavoitteena oli nostaa luovat ja kulttuurin toimialat tasavertaisiksi ja tunnustetuiksi vientialoiksi muiden vientialojen rinnalle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2011h.)

Työryhmän loppuraportti toteaa, että valtio ei vastaa riittävästi kulttuurialan yritysten tarpeisiin. Yrityspalvelujärjestelmän muokkaaminen ja kulttuurin toimialojen ja kulttuuriviennin erityispiirteiden huomioiminen nousikin raportissa tärkeimmäksi yksittäiseksi tavoitteeksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2011h.)

Opetussuunnitelmatasolla kulttuurivientiin liittyviin asioihin ei suoraan oteta kantaa Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologikoulutuksessa.

4 TYÖELÄMÄLÄHTÖISYYS

4.1 Käsitteen selvennystä

Tämän opinnäytteen keskeisiä käsitteitä ovat työelämälähtöisyys ja työelämäyhteys. Asiayhteydestä riippuen merkitykset vaihtelevat, joten niitä on tarpeen selvittää tarkemmin.

Eräänä tärkeänä työelämälähtöisyys-termin esiintuoneena ilmiönä oli ammattikorkeakoulujen perustaminen 1990-luvun alkupuolella. Ammattikorkeakoulut ovat alusta lähtien korostaneet työelämäyhteyden merkitystä. Vahva työelämälähtöisyys on ollut 2000-luvulla merkittävä suuntaus myös toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa, mikä näkyy mm. Opetushallituksen julkaisemissa eri koulutusalojen tutkintojen perusteissa. Toisen asteen koulutuksessa asian juuret juontavat lakiin ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 6 §):

Ammatillisessa koulutuksessa tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa.

Lain määräys on selvä mutta melko väljä. Se jättää koulutuksenjärjestäjälle mahdollisuuden valita sopivat menettelytavat. Koulutuskeskus Salpauksen toimintamallia laki on ohjannut niin, että työelämälähtöisyyden todetaan olevan yksi oppilaitoksen strategisista painopisteistä (Koulutuskeskus Salpaus 2010a, 15).

Siikaniemi (2007) luokittelee työelämälähtöisyyden käsitettä tarkemmin ja jakaa havaintonsa kuuteen luokkaan:

1. Työelämän tarpeet ja vaatimukset huomioon ottavaa koulutusta.
2. Työelämän kehittämiseen pyrkivää koulutusta. Yhteistyöhankkeiden ja -projektien toteuttamista.
3. Työtehtävien hallintaan tähtäävää koulutusta. Tehtäväpätevyys ja suoritustaidot korostuvat.
4. Toimivat työelämäsuhteet, verkostoituminen ja vuorovaikutus korostuvat koulutuksessa.
5. Työpaikoilla tapahtuvaa opiskelua. Työpaikkakokemukset ja tunnetta painottuvat.
6. Työpaikkojen edustajien toimimista kouluttajina ja ohjaajina. (Peisa 2010, Siikaniemen 2007 mukaan, 7.)

Jako kuvaa varsin kattavasti ne ydinasiat, jotka työelämälähtöisyyteen ja vahvaan työelämäyhteyteen liittyvät. Lain edellyttämä yhteistyö työelämän kanssa tulee hyvin ilmi.

4.2 Työelämälähtöisyys opetuksessa

Mikä työelämälähtöisyyden merkitys opetuksessa on yleisesti? Koska ammatillinen opetus tähtää konkreettiseen ja todelliseen osaamiseen työmarkkinoilla, se tarkoittaa, että opettajan taitojen on vastattava työelämässä vaadittavia ajantasaisia taitoja mahdollisimman hyvin.

Laajemmin ajatellen asian taustalla on nykyinen tuloskeskeinen koulutuspoliittinen suuntaus, jonka mukaan opetuksen tehtävänä on palvella informaatioon perustuvan talouden ja työelämän tarpeita. Nämä tarpeet kehittyvät niin nopeasti, että ilman jatkuvaa työelämäyhteyttä opetus jäisi jälkeen yleisestä kehityksestä ja muuttuisi merkityksettömäksi. Tietoon perustuva talous puolestaan muuttaa asetelman maantieteellisesti rajattomaksi, jolloin mukana on vahvasti myös kansainvälinen toiminta.

Ammatilliselle opettajalle työelämälähtöisyys on iso haaste. Se vaatii intensiivistä ammatillista verkostoitumista ja erilaisten fyysisten ja virtuaalisten kontaktien muodostamista ja ylläpitämistä. Virtuaalisilla kontakteilla tarkoitan tässä esimerkiksi Internetin kautta tapahtuvaa osallistumista erilaisten kansallisten ja kansainvälisten foorumien toimintaan sekä sosiaalisen median hyödyntämistä ammatillisesti. Tämä on tärkeää siksi, että monissa opetettavissa asioissa on olennaista ajantasaisen työelämässä käytettävän tiedon ja taidon opettaminen.

Opettajan olisi myös kyettävä näkemään tulevia työelämän trendejä mahdollisimman paljon ja ennakoimaan koulutustarvetta, minkä Koulutuskeskus Salpauksen julkaisema dokumentti pedagogisesta strategiasta mainitsee yhtenä keskeisenä tavoitteenaan. Ennakointi edellyttää vahvaa tulevaisuusnäkökulmaa. Ilman tulevaisuuden osaamistarpeiden luotaamista koulutus ei ehdi reagoimaan nouseviin osaamistarpeisiin. (Koulutuskeskus Salpaus 2011, 17.)

Pitääkö opettajan olla jatkuvasti mukana työelämässä, jotta hänen opetusensa tuottaa merkityksellistä tietoa ja taitoa ja ennakointi mahdollistuu? Ei välttämättä, mutta jonkinlainen kokemus ja yhteys hänellä on oltava. Asia riippuu koulutusalaista. Opettajan työelämäjaksoja on hyödynnettävä ammattitaidon ylläpitämiseksi, jos ammattitaitoa ei muilla tavoin pystytä kehittämään. Entä pitäisikö työelämän edustajien olla mukana jollain tasolla opetussuunnitelman laadinnassa? Ajatus voisi puoltaa paikkaansa erityisesti, jos opettajien työelämäyhteys on heikko. Käytännössä työelämän edustajien antama konsultaatio on tähän eräs ratkaisu.

4.3 Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näyttö

Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt ovat keinoja, joilla lähennetään työelämän ja opiskelun maailmoja ja pyritään edistämään oppimista. Molemmat vähentävät oppilaitoskeskeisyyttä, ja parhaimmillaan ne tuovat työelämän käytänteitä ja ympäristöjä oppimistilanteisiin aitoina kokemuksina. Kummassakin korostuu oppilaitoksen ja työelämän välinen yhteistyö, jota lakikin edellyttää.

Työssäoppiminen ammatillisessa koulutuksessa tarkoittaa sitä, että osan opiskelusta on tarkoitus tapahtua työpaikoilla. Esimerkiksi musiikkialan perustutkinnon perusteet edellyttävät vähintään 20 ov:n laajuista työssäoppimista sisällytettäväksi opintoihin (Opetushallitus 2010, 12).

Ammattiosaamisen näyttö muodostaa toisen merkittävän työelämälinkin, jolla pyritään jäljittelemään työelämän aitoa tilannetta ensisijaisesti työssäoppimispaikalla tai tämän mahdollisuuden puuttuessa oppilaitoksessa. Näyttöä käytetään yhtenä opiskelija-arvioinnin osana ja se pohjautuu lakiin (L 631/2005) ja asetukseen (A 603/2005).

Niillä työpaikoilla, joissa työssäoppiminen ja näyttö tapahtuvat, on oltava opettajan kanssa yhteistyössä toimiva työpaikkaohjaaja, jonka tehtäviin kuuluu mm. osallistuminen työssäoppimisen ja näytön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ohjaajan pitää olla myös perehtynyt työssäoppimisen tavoitteisiin ja näytön arviointiperusteisiin sekä suunnitella yhdessä opettajan ja opiskelijan kanssa työssäoppimistavoitteiden mukaiset työkokonaisuudet. (Koulutuskeskus Salpaus 2010b, 15).

Käytännössä opettaja on se henkilö, joka osaa määrittää oppimistavoitteet, jotka voivat vaihdella melko paljon riippuen opiskelijasta ja työssäoppimispaikasta. Toimiva oppilaitoksen ja yrityksen välinen yhteistyö vaatii runsasta perehtymistä asiaan, minkä oppilaitoksen pitäisi huomioida riittäväillä ajallisilla ja taloudellisilla resursseilla opettajien toimintaa suunniteltaessa.

Opiskelijoiden työssäoppimiskokemukset voivat olla hyvin erilaisia. Toiset kokevat saavansa jaksosta runsaasti hyötyä, toiset eivät juuri lainkaan. Tähän vaikuttavat mm. koulutusala, työpaikalla vallitsevat asenteet opiskelijoita kohtaan, yrityksen toimiala ja henkilöstömäärä, opiskelijan osaamistaso ja oma-aloitteisuus sekä työpaikkaohjaajan motivoituneisuus ja opetustaidot. Parhaimmillaan työssäoppimisjakso antaa opiskelijalle tärkeän kontaktipinnan alan asiantuntijoihin ja kasvattaa osaamista selkeästi.

Monet musiikkialan yritykset ovat pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tällaisille yrityksille on haasteellista kehittää työssäoppimisjärjestelyitä, sillä yrittäjän saattaa olla vaikea nähdä asian hyöty tulevaisuuden sijoituksena; opiskelija ei välttämättä tuota yritykselle rahallista hyötyä heti, mikä voi vaikuttaa nopeasti yritystoiminnan kannattavuuteen. Kehitystyön on lähdettävä liikkeelle opetussuunnitelmasta, jossa systemaattisesti pohditaan toimivan ja realistisen työssäoppimisjärjestelmän toteutusmahdollisuuksia ja opintoviikkomääriä. Oppilaitos- ja koulutuslakohtainen sovellusmahdollisuus olisi tässä järkevä toimintatapa.

Pyrkimys suurentaa jatkossa työssäoppimisen määrää opetuksessa ei välttämättä ole hyvä ratkaisu, sillä se siirtää pedagogista vastuuta pois oppilaitoksesta ja supistaa lähiopetusta. Tuntimäärien vähenemisestä ovat huolissaan yleisesti jo nyt OAJ ja monet opiskelijat (YLE Uutiset 2011).

5 OPETTAJAN OSAAMINEN

Ammatillisen koulutuksen lähtökohta on käytännön osaamisessa. Sen on oltava opettajalla vahva, mutta se ei yksin riitä; osaaminen on pystyttävä myös välittämään opiskelijoille, eli on siis osattava opettaa. Näiden taitojen lisäksi opettajan on osattava joukko muitakin asioita toimiessaan oppilaitoksensa työyhteisössä sekä yhteistyössä oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa.

Ammatillisen opettajan osaamista voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Osaaminen (ja asiantuntijuus) voidaan jakaa neljään pääluokkaan:

1. Substanssiosaaminen
 - Ammatillinen taitotieto
 - Työelämäosaaminen
2. Pedagoginen osaaminen
 - Koulutusprosessin hallinta
 - Kasvatukselliset ja ohjaukselliset taidot
3. Kehittämis- ja tutkimusosaaminen
 - Oman osaamisen kehittäminen
 - Oman alan ja työelämän kehittäminen
4. Työyhteisöosaaminen
 - Talous- ja hallinto-osaaminen
 - Tiimityö- ja verkosto-osaaminen. (Helakorpi 2008.)

5.1 Substanssiosaaminen ja asiantuntijuus

Hyvä opetettavan alan osaaminen eli substanssin hallinta on ammatillisen opettajan työn kulmakivi. Millaisella tasolla osaamisen tulisi sitten olla – pitääkö opettajan olla asiantuntija tai peräti huippuasiantuntija?

Asiantuntijaopettajuus liitetään usein yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-opetukseen, mutta se sopii ilman muuta myös toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Hyvä opettaja on oman alansa asiantuntija, mutta opetusaiheen laajuus ja syvyys voivat vaihdella koulutusalaista riippuen.

Asiantuntijuus kehittyy vaiheittain. Hakkarainen ym. (2004) erottelee prosessissa viisi kehitysvaihetta: aloittelija, kehittynyt aloittelija, pätevä, taitaja, asiantuntija. Hän toteaa myös, että asiantuntijaksi kehittymisen avain on asteittain syvenevä eli progressiivinen ongelmanratkaisu. Todellisessa asiantuntijuudessa oleellista on halu saada selville yhä enemmän käsiteltävistä ilmiöistä tai ongelmasta ja toimia samalla oman suorituskäytönsä ääri- rajoilla. (Hakkarainen ym. 2004, 77-81.) Tällainen asiantuntijuus on merkittävä voimavara oppilaitokselle ja tärkeä malli opiskelijoille.

Ammatillisessa opetuksessa toimivien opettajien hyvän substanssiosaamisen ja sitä kautta asiantuntijuuden mahdollistaa aito kokemus opetettavasta aiheesta, jolloin puhutaan vahvasta työelämäosaamisesta. Mitä monipuolisempi ja pidempi kokemus on, sitä enemmän oppimistapahtumaa voidaan rikastaa ja uskottavuutta lisätä. Parhaiten substanssi välittyy opiskelijoille kun opettajalla on riittävästi pedagogisia taitoja.

5.2 Pedagoginen osaaminen ja muodollinen pätevyys

Opettajakoulutuksen suorittanut henkilö on pedagogisten opintojen jälkeen muodollisesti pätevä. Tällainen henkilö tuntee mm. eri ihmiskäsitykset, oppimiskäsitykset ja pedagogiset mallit. Ammatillista osaamista ei kuitenkaan tämän koulutuksen kautta saa, vaan se on hankittava muualta.

Oppilaitokset painottavat enenevässä määrin muodollista pätevyyttä uusia opettajia rekrytoitaessa. Toki ammatillinen pätevyyskin on yksi valintakriteereistä, mutta nykyinen koulutuspoliittinen suuntaus pyrkii nostamaan yleistä pedagogisen osaamisen tasoa oppilaitoksissa.

Opettajavalintaa ohjaava tekijä on myös oppilaitosten opetus- ja kulttuuriministeriön maksama tuloksellisuusrahoitus, jota saadaan mm. pätevien opettajien työsuhteiden määrän mukaan. Muita tuloksellisuusrahoituksen indikaattoreita ovat opiskelijoiden työllistyminen, siirtyminen korkeasteen jatko-opintoihin, opintojen keskeyttämisen vähentyminen, koulutuksen läpäisyaste ja henkilöstön kehittäminen. Vuoden 2011 alusta lähtien tuloksellisuusrahoituksen osuutta on pyritty hallitusohjelman mukaisesti kasvattamaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.)

Muodollisesti pätevän henkilön valinta opettajaksi ei palvele opiskelijoita, jos substanssiosaaminen ei ole riittävällä tasolla. Musiikkiteknologian opetukselle on ollut tyypillistä, että kattavalla asiantuntijuudella ja käytännön työn hyvällä hallinnalla on kompensoitu kelpoisuuden puuttumista uusia opettajia valittaessa; ilmiö lienee vastaava myös muilla kulttuurialoilla, jotka ovat oppisisällöltään erikoistuneita ja suhteellisen kapeita. Kompensointi johtuu siitä, että oppilaitoksissa tapahtuva musiikkiteknologikoulutus ja erityisesti alan opettajakoulutus on Suomessa varsin nuorta; musiikkiteknologian opetus käynnistyi 1990-luvun alkupuolella ja alan pedagogija alettiin kouluttaa vasta 2000-luvun alkupuolella (Eskola 2010, 6-11).

Vuonna 2010 ammatillisen opettajan tehtävissä toimineista lähes 73 % oli muodollisesti päteviä eli kelpoisia. Kulttuurialalla toimivien päätoimisten opettajien kelpoisuus oli 72,5 % ja sivutoimisten 62,8 %. Yleisin syy kelpoisuuden puuttumiseen oli pedagogisten opintojen puuttuminen. (Opetushallitus 2011, 69, 73.)

Pedagogiset taidot voivat toki kehittyä varsin hyvin ilman muodollista koulutustakin. Ongelmana on kuitenkin niiden todentaminen ja vertailu esimerkiksi työhönottotilanteessa.

5.3 Kehittämisaaminen ja elinikäinen oppiminen

Elinikäinen oppiminen näkyy terminä ja tavoitteena opetussuunnitelmien perusteissa ja oppilaitoskohtaisissa suunnitelmissa. Se on myös koko nyky-yhteiskunnan läpäisevä ajatusmalli ja selviytymiskeino lähes kaikilla työelämän alueilla. Erityisesti teknisten alojen kehitysvauhti edellyttää jatkuvaa oman osaamisen päivitystä.

Kun opettaja toteuttaa elinikäisen oppimisen periaatetta, hän voi kasvaa vähitellen asiantuntijaksi. Tätä kautta hänen on mahdollista kehittää itsensä lisäksi omaa ammattialaansa ja työyhteisöään.

5.4 Työyhteisöosaaminen

Opettajan työyhteisö siihen liittyvine kontakteineen saattaa olla varsin suuri. Tällaisen yhteisön osana oleminen voi olla vaativaa, varsinkin kun opettajan työ on luonteeltaan ihmissuhdeammatti. Siinä korostuu erityisesti vuorovaikutus- ja dialogitaitojen merkitys niin opiskelijoiden, oppilaitoksen henkilökunnan kuin työelämän edustajienkin kanssa toimittaessa. Kärjistäen voisi todeta, että opettajan muut osaamisen alueet menettävät merkitystään voimakkaasti, jos vuorovaikutusosaaminen ei ole kunnossa. Kääntäen voidaan ajatella hyvän vuorovaikutusosaamisen edesauttavan kaikkea muuta osaamista ja jopa korvaavan joidenkin alueiden heikkouksia.

Tärkeänä ilmiönä voidaan myös pitää verkostoitumista. Erityisesti kulttuurialoille tyypillinen työelämän pirstoutuneisuus edellyttää hyviä verkostoitumistaitoja, sillä suuren osan toimijoista arvioidaan Suomessa olevan yhden tai muutaman työntekijän yrityksiä; vastaava suuntaus on havaittavissa Euroopan muissakin maissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011h, 11.)

5.5 Opettajan roolit ja ammatti-identiteetti

Osaamisen lisäksi voidaan tarkastella opettajan ammatti-identiteettiä, sillä se on vahvasti sidoksissa ammattitaitoon. Tähän voidaan sisällyttää seuraavat osa-alueet:

- ylpeys omasta ammatista
- tunne, että työtehtävä on yhteiskunnallisesti arvostettua
- yhteenkuuluvuuden tunne muiden samalla alalla toimivien kanssa
- halu tehdä yhteistyötä
- halu kehittyä
- pätevyyden ja työnhallinnan tunne
- muutoksen kohtaaminen haasteina (Helakorpi 2008).

Ammatilliseen opettajuuteen voidaan sisällyttää tietojen ja taitojen lisäksi myös asenteita ja arvoja, jotka välittyvät opiskelijoille ns. *hiljaisena tietona*. Kokonaisvaltaisemmin tähän voidaan lukea kaikki se geneettinen, ruumiillinen, intuitiivinen, myyttinen, arkkityyppinen ja kokemusperäinen tieto, joka ihmisellä on, mutta jota ei voida ilmaista verbaalisesti (Koivunen 1997). Lähiopetustilanteessa hiljaisen tiedon merkitys on suuri.

Opettajalla voi olla useampia rooleja työssään. Opettajuus on kehittynyt vuosisatojen aikana yhteiskunnan tilaa heijastellen. Opettajan roolin muuttuminen perinteisestä opettajasta ohjaajaksi, *fasilitaattoriksi* on nykyisin jatkuvasti kasvava trendi. Tämä roolinmuutos on seurausta nykyisin käytetyistä oppimiskäsityksistä ja opetusmenetelmistä, jotka korostavat opiskelijan itseohjautuvaa ja yhteisöllistä opiskelutapaa.

Vahvan työelämäyhteyden tarve voi synnyttää myös ns. *yrittäjäopettajuutta*, jolloin opettaja toimii kaiken aikaa alansa mukaisesti yrittäjänä (tai freelancerina) oppilaitostyön lisäksi. Erikoistuneilla koulutusaloilla tämä saattaa olla nouseva trendi, joka oppilaitosten hallintoelimien tulisi huomioida.

6 OPPIMINEN

6.1 Miten oppiminen tapahtuu

Selvitettäessä syitä Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologikoulutuksen tuottamiin hyviin oppimistuloksiin on syytä tutkia oppimisprosesseja yleisesti.

Oppiminen on tiedostamaton tai tavoitteellinen prosessi, joka muokkaa ajattelutapaa ja toimintaa. Tavoitteellisessa oppimisessa huomio on kohdistettava opittavaan asiaan ja sitä on pystyttävä käsittelemään jollain tasolla. Oppimiseen vaikuttaa moni asia, kuten halukkuus oppia, ympäristö, aiemmat tiedot ja taidot sekä älykkyys. Oppimismekanismeja on jo pitkään tutkittu ja kategorioitu erilaisten psykologian teorioiden ja suuntausten mukaan. Näistä on muodostettu joukko oppimiskäsityksiä, joiden perusteella pedagogista ajattelua voidaan soveltaa ja tavoitteellista oppimista tehostaa.

Tunnettuja oppimiskäsityksiä ovat esimerkiksi *behavioristinen, kognitiivinen, humanistinen, kokemuksellinen, konstruktivistinen ja sosiaalinen oppimiskäsitys*. Suuntaukset ovat osin vastakkaisia, mutta pääosin toisiaan täydentäviä.

Teoreettisista oppimiskäsityksistä on johdettu pedagogisia malleja ja näistä puolestaan lukuisia käytännön oppimis-, opetus- ja ohjausmenetelmiä. Niiden tarkoituksena on organisoida opetusta ja saada aikaan aitoa oppimista. Tunnettuja pedagogisia malleja ovat esimerkiksi *tutkiva oppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen ja ongelma-perustainen oppiminen*. Oppimismenetelmiä ovat esimerkiksi *tekemällä oppiminen, ongelma-perustainen oppiminen, tekemällä oppiminen, projektioppiminen ja työssä oppiminen*.

Opettaja voi luontaisesti soveltaa omassa opetustyössään monia näiden oppimiskäsitysten ja opetusmenetelmien periaatteita, vaikka hänellä ei olisiakaan muodollista koulutusta. Samankaltaisia näkemyksiä ja metodeja voi syntyä myös oman ajattelun ja elämäkokemuksen kautta.

Taitava opettaja hallitsee useita opetusmenetelmiä, kykenee valitsemaan niistä tarkoitukseen sopivat ja käyttämään niitä vaihtelevasti erilaisissa opetustilanteissa. Monipuolinen menetelmien käyttö edistää oppijoiden oppimisprosessia, koska prosessi käyttää hyödyksi eri oppimistyyliin sisältyvää oppijan sisäistä energiaa. Vaihtelevat menetelmät lisäävät usein vuorovaikutusta opettajan ja oppijoiden sekä muiden oppijoiden kesken. (Vuorinen 2001, 50-53.) Musiikkiteknologikoulutuksessa sovelletaan useita jäljempänä kuvatuista opetusmenetelmistä.

6.1.1 Behavioristinen ja kognitiivinen oppimiskäsitys

Behavioristinen oppimiskäsitys syntyi 1900-luvun alussa. Sen mukaan oppiminen on ulkoisesti säädeltävää käyttäytymisen kehittymistä, uusien ärsyke-reaktiokytkentöjen muodostumista ja niiden vahvistamista. Oppimista säädellään palkkioilla ja rangaistuksilla, jotka toimivat välittömänä palautteena. Opetettava asia pilkotaan sopivan pieniin osiin, tarjotaan valmiina ja oppiminen etenee yksinkertaisesta asiasta kohti monimutkaisempaa kokonaisuutta. (Tynjälä 2002, 29-31.) Eräs merkittävimmistä behavioristisen suunnan edustajista oli Ivan Pavlov, joka tuli tunnetuksi ehdollistumiseen perustuvilla koirakokeillaan (Wikipedia 2011a).

Behavioristinen oppimiskäsitys edustaa varsin opettajakeskeistä opetustapaa opiskelijan ollessa passiivinen vastaanottaja. Se ei ota huomioon opiskelijan omaa ajattelua ja saattaa johtaa pinnalliseen oppimiseen. Siitä huolimatta tätä oppimiskäsitystä sovelletaan edelleen eri koulutusasteilla.

Kognitiivinen oppimiskäsitys kehittyi 1900-luvun puolivälissä behavioristisen suunnan kohdatessa vastustusta. Kognitiivinen oppimiskäsitys korostaa oppijan roolia itsenäisenä ajattelijana, eikä hyväksy tiedon passiivista vastaanottoa. Oleellista on ns. *skeemateoria*, jossa ihmisen olemassa olevat tiedot ja taidot muokkaavat oppimisen tavoitteita. Oppiminen tapahtuu jos se on mielekästä. Tämä toteutuu jos oppija hallitsee tarvittavat käsitteet ja ne ovat olemassa oppijan kognitiivisissa (tiedollisissa) rakenteissa. (Ruohotie 2000, 110-111.)

6.1.2 Humanistinen ja kokemuksellinen oppimiskäsitys

Humanistinen oppimiskäsitys perustuu teoriaan, joka painottaa oppimista kasvun mahdollisuutena ja korostaa yksilön minän kehittymistä. Humanistisen suunnan tärkeimpiä kehittäjiä ovat olleet Abraham Maslow ja Carl Rogers. Humanistisen oppimiskäsityksen mukaan oppijalla on halu tietää ja ymmärtää. Oppiminen tapahtuu paljolti itseohjautuvasti ja oppijalla on ensisijainen vastuu oppimisestaan. Oppimisen prosessia pidetään tärkeämpänä kuin sen sisältöä; siksi opettajan tehtävänä on toimia fasilitaattorina tai ohjaajana. (Ruohotie 2000, 113-115).

Tyypillinen oppija on siis itsenäisesti toimiva aktiivinen ja vastuullinen ihminen, joka suunnittelee ja valitsee oppimispolkunsa omiin motiiveihinsa ja kokemuksiinsa perustuen. Hän hyödyntää aiempaa tietoaan uuden omaksumisessa. Oppijan täytyy olla myös jollain tavalla epävarmuutta sietävä, koska oppimisprosessin ulkoinen kontrollointi on vähäistä. Tämä oppimiskäsitys on yleinen erityisesti korkea-asteen opinnoissa.

Kokemuksellisessa oppimiskäsityksessä on paljon samoja piirteitä kuin humanistisessakin. David Kolb (1984) loi oppimisen mallin, jota kutsutaan Kolbin kehäksi. Oppija etenee kehällä vaiheesta toiseen kunnes palaa lähtöpisteeseen ja aloittaa oppimisprosessin uudelleen tarkentunein tiedoin. Kehän vaiheet ovat konkreettinen kokemus, reflektiivinen havainnointi, abstrakti käsitteellistäminen ja aktiivinen kokeilu (Kolb 1984, Kupiaksen 2000, 16-26 mukaan).

6.1.3 Konstruktivistinen ja sosiaalinen oppimiskäsitys

Konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa, että oppiminen on sosiaalista toimintaa, jossa maailmankuva rakentuu olemassa olevan tiedon päälle. Tiedon ei oleteta siirtyvän opettajalta oppijalle, vaan oppija *konstruo*i eli rakentaa itse tietovarastoaan. Oleellista on asioiden kyseenalaistaminen ja aktiivinen oman ajattelun kehittäminen. Oppija hahmottaa mitä hän tietää, osaa ja ymmärtää opittavasta asiasta; tämä viittaa myös kognitiiviseen oppimiskäsitykseen liittyvään *metakognitioon*, jossa oppija hahmottaa mitä hän tietää ja mitä on vielä opittava. Oppimisprosessiin kuuluu asteittain kasvava itseohjautuminen, jolloin opettaja toimii ohjaajana ja oppimisen suuntaajana. (Eteläpelto & Tynjälä 1999, 160-165.)

Tämä oppimiskäsitys on nykyisin vallitseva viitekehys ja käytössä eri koulutusasteilla ja oppilaitoksissa, kuten myös Koulutuskeskus Salpauksessa (Koulutuskeskus Salpaus. 2010a, 24).

Sosiaalinen oppiminen edellyttää vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa mielekkäässä ympäristössä. Oppiminen tapahtuu muita tarkkailemalla ja toimimalla hyväksi havaittujen mallien mukaan. Sosiaalisen piirin antama palaute ohjaa oppimista. (Ruohotie 2000, 115-118.)

Oppiminen tehostuu siksi, että esimerkiksi yhteistoiminnallisessa eli *kollaboratiivisessa* ongelmanratkaisussa osallistujien näkemykset, kommentit ja kritiikki ruokkivat toisiaan ja laukaisevat oppimismekanismeja. Jaettu kognitiivinen taakka helpottaa kunkin oppijan toimintaa. Oppimisen kannalta edullisin tilanne on ns. *kognitiivisen diversiteetin* syntyminen. Tämä tarkoittaa sitä, että osallistujien asiantuntemus on osittain päällekkäistä, mutta erilaisia näkökulmia sisältävää. Parhaimmillaan toiminnan tulos voi siis olla enemmän kuin osallistujien tuotosten summa. (Eteläpelto & Tynjälä 1999, 210-212.)

Tämän oppimiskäsityksen suosio on kasvanut koulutusasteesta riippumatta. Teknisestä näkökulmasta Internetin kehitys ja sosiaalisen median kasvava rooli ovat olleet suuntausta vauhdittavina tekijöinä.

6.1.4 Yhteisöllinen, yhteistoiminnallinen ja tutkiva oppiminen

Nämä pedagogiset mallit ja oppimismenetelmät pohjautuvat konstruktivistiseen ja sosiaaliseen oppimiskäsitykseen, tarkemmin sanottuna *sosiokonstruktivistiseen* oppimiskäsitykseen. Niillä on paljon samoja piirteitä, mutta myös eroavaisuuksia. Mallit ja menetelmät ovat käytössä erityisesti korkea-asteen opetuksessa, mutta sopivat sovellettuina myös toisen asteen ammatilliseen koulutukseen.

Yhteisöllinen oppiminen on suurehkon joukon, esimerkiksi luokan, toimintatapa. Se on tunnusomaista myös verkossa tapahtuvalle oppimiselle, joka perustuu jaetun asiantuntijuuden ajatteluun. Eräs yhteisöllisen oppimisen muoto on tutkiva oppiminen.

Tutkivan oppimisen perusta on sosiaalisessa kanssakäymisessä. Oppimisyhteisö asettaa itse ongelmat, käsitykset ja teoriat. Löydetty tieteellinen tieto tukee oppimista, joka tapahtuu kehittävän arvioinnin ohjaamana. (Hakkarainen ym. 2004, 391.) Oleellista on se, että oppimiseen osallistuvat henkilöt luovat, vastaanottavat ja muokkaavat tietoa ja käsitteitä. Osallistujien rooli on siis varsin laaja.

Yhteistoiminnallinen oppiminen ei tarkasti ottaen ole vain yksittäinen oppimismenetelmä, vaan koostuu joukosta opetusmenetelmiä. Se perustuu suuren opetusryhmän jakamiseen 2-4 opiskelijan pienryhmiin sen sijaan, että kukin suuren ryhmän jäsen puurtaisi itsekseen. Ajatuksen taustalla on menestyvien yritysten tai urheilujoukkueiden käyttämä tiimitoimintamalli, jossa dynaaminen yhteistoiminta tuottaa hyviä tuloksia. Onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi tarvitaan kaikkien pienryhmän jäsenten vuorovaikutusta ja positiivista keskinäistä riippuvuutta. Kilpailutilanteiden syntymistä pyritään välttämään. (Sahlberg & Sharan 2002.)

6.1.5 Projekti- ja ongelmaperustainen oppiminen

Projektioppiminen on eräs yhdessä oppimisen menetelmä, joka on varsin keskeinen musiikkiteknologikoulutuksessa siksi, että se pohjautuu selkeästi työelämän toimintatapaan. Musiikkituotanto on aina jossain määrin projekti, pieni tai iso, ja siihen liittyy myös sosiaalista kanssakäymistä. Projektioppiminen on suosittu oppimismenetelmä yleisesti kulttuurialan opetuksessa.

Opiskelijan motivoiminen ja sitouttaminen on tässä menetelmässä avainasemassa; projekti on koettava kiinnostavaksi ja tärkeäksi. Myös projektin optimaalinen haastavuus ja omien valintojen teon mahdollisuus on tärkeää. Opettajan tehtävänä on ohjata prosessia niin, ettei opiskelija ylikuormitu. (Eteläpelto & Rasku-Puttonen 1999, Ruohosen ym. 2006, 11 mukaan).

Ongelmaperustainen oppiminen (Problem Based Learning – PBL) on varsin laaja käsite. Se on enemmän ajattelutapa kuin vain metodi. Sen lähtökohdina ovat työelämässä kohdattavat ongelmat, joita opetuksessa pyritään ratkaisemaan. Oppiminen perustuu yhteistoiminnalliseen tiedon prosessointiin, jossa reflektoinnilla, palautteella ja yhteisarvioinnilla on ratkaiseva merkitys. PBL:n käyttö vaatii pitkällä tähtäimellä tuekseen integroidun opetussuunnitelman. PBL rinnastetaan usein projektioppimiseen, mutta on kuitenkin laajempi tuodessaan pedagogiikan projektiopiskeluun. (Poikela 2006, 23-24).

6.1.6 Tekemällä ja työssä oppiminen

Tekemällä oppimisessa on kyse yrityksen ja erehdyksen kautta tapahtuvasta oppimisesta. Pienet lapset oppivat luontevasti tällä tavoin, mutta oppimismenetelmänä se on yleisesti käytössä työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Ydinajatuksena on opetuksen konkretisointi ja teorian sitominen käytäntöön. Konkreettisuuden teho perustuu oppijan omiin kokemuksiin ja välittömään palautteeseen. (Vuorinen 2011, 179-181.)

Työssä oppiminen on vahvasti sidoksissa edelliseen malliin ja luonnollisena pohjana ammatillisten oppilaitosten työssäoppimiskäytännöille. Työssä oppiminen voi tapahtua myös oppilaitoksen sisällä. Koska tällainen oppiminen ei kuitenkaan ole yhtä realistista kuin varsinaisella työpaikalla tapahtuva toiminta, opetuksessa käytetään mm. demonstraatioita ja simulointia.

6.2 Motivaatio

Oppimiskäsitysten tai -menetelmien tuntemus ja käyttö ei yksin riitä oppimista tarkasteltaessa. Tavoitteellisessa oppimisessa on oltava hyvä syy aloittaa opiskelu ja saatava ylläpidettyä positiivinen ote koko opiskelun ajan, jotta oppimista todella tapahtuu. Tarvitaan siis motivaatiota.

Motiiveja ammatillisen opiskelun aloittamiselle voivat olla esimerkiksi työllistyminen, itsensä kehittäminen, kutsumus alalle, ammatinvaihdos ja ammattikuvan laajentaminen.

Musiikkiteknologikoulutukseen hakeutuu hyvin erilaisin taustoin varustettuja ihmisiä. Ammatillisen koulutuksen valitseva odottaa lähes poikkeuksetta työllistyvänsä opiskelun jälkeen. Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologian koulutusohjelmasta valmistuneiden työllisyystilanne on ollut mittausten mukaan melko hyvä, minkä automaattisesti uskoisi olevan varsin tärkeä motivoija tekijänä koulutukseen hakeuduttaessa.

Oppilaitoksen teettämän syksyn 2009 työllistymisraportin mukaan 78% musiikkiteknologian koulutusohjelmasta valmistuneista työskentelee musiikkialan työtehtävissä (Koulutuskeskus Salpaus 2011). Referenssinä voisi mainita valtion talousarvion vuodelle 2010, jossa tavoitteena oli saada ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden työllistymis- ja jatko-opintoihin sijoittumisasteeksi 77,5 % Suomessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011e.)

Motiiveja oppimisen ylläpitämiseksi ja opiskelun loppuunsaattamiseksi voivat olla esimerkiksi hyvä opiskelumenestys, tunne oikealla alalla olemisesta, innostava opetus, kiinnostavat opettajien persoonallisuudet, tunne osaamisen ja ymmärryksen kasvusta sekä tunne siitä, että opiskelu vastaa odotuksia.

Lisäksi opiskelua tukevien asioiden on oltava kunnossa, jotta opiskelija voi keskittyä oppimaan. Opiskelu ei saa häiriintyä liiaksi opiskelun ulkoisten asioiden vuoksi tai oppilaitoksen toiminnan takia. Opiskelumotivaatioita tukevia asioita ovat esimerkiksi opetusjärjestelyiden toimivuus ja hyvä oppimisympäristö fyysisesti eli riittävät tilat ja työvälineet sekä mahdollisuus näiden käyttöön myös itsenäisesti. Hyvä oppimisympäristö näkyy myös henkisesti opiskelijoiden ja opettajien välisenä toimivana vuorovaikutuksena, vahvana yhteisöllisyytenä ja ristiriidattomana ilmapiirinä. Opiskelua tukee myös oppijan tasapainoinen elämäntilanne.

7 KYSELYTUTKIMUS JA HAASTATTELUT

7.1 Tutkimuksen tarkoitus ja menetelmät

Tutkimuksen päätarkoituksena oli selvittää opettajien jatkuvan työelämäyhteyden ja hyvien oppimistulosten yhteyttä toisiinsa. Samalla tutkittiin opiskelijoiden motivaatiota ja opettajan muodollisen pätevyyden merkitystä. Tutkimuksessa käytettiin kahta menetelmää: kyselytutkimusta ja haastattelua.

Kyselyn saaneille kerrottiin, että kyselyllä haluttiin selvittää syitä koulutuksen suosioon. Jatkuvan työelämäyhteyden suhdetta oppimistuloksiin ei mainittu, jotta se ei johdattelisi vastaajaa.

Haastatteluissa pyydettiin vapaamuotoisia vastauksia, ja niiden tarkoituksena oli tarkentaa kyselyistä saatua tietoa.

7.2 Kyselytutkimuksen toteutus

Kutsu kyselyyn osallistumiseksi lähetettiin syyskuussa 2011 sähköpostitse kaikille koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologian opiskelijoille ja opetushenkilöstölle. Kysely toteutettiin hieman eri sisältöisinä Internetissä Webropol-ohjelmalla, ja vastaukset säilyivät anonyymeinä (liitteet 1 ja 2). Webropol oli luonteva vaihtoehto, sillä se mahdollisti kyselyyn vastaamisen silloin kun siihen oli paras hetki. Vastaamisen arvioitiin kestävän 5-10 minuuttia yhtä vastaajaa kohden. Vastaajien vaivannäkö haluttiin minimoida, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon.

Kyselyissä käytettiin Likertin asteikkoa (Wikipedia 2011b). Siinä vastattiin väittämiin käyttämällä asteikkoa 1-5, jossa vaihtoehdot olivat:

- 1 = Vahvasti eri mieltä
- 2 = Eri mieltä
- 3 = En osaa sanoa
- 4 = Samaa mieltä
- 5 = Vahvasti samaa mieltä.

Kyselyn lopussa oli tekstikenttä, johon sai kommentoida vapaasti.

Kyselyn raportointiin käytettiin Webropolia ja osin Microsoft Exceliä.

7.3 Haastattelututkimuksen toteutus

Kutsu haastatteluun lähetettiin syyskuussa 2011 kaikille musiikkiteknologian opiskelijoille sekä kahdelle valmistuneelle opiskelijalle. Opettajakunnasta tutkimukseen osallistui kaksi koulutusohjelmaa perustamassa ollutta päätoimista opettajaa, koska heidän mielipiteistään toivottiin löytyvän pitemmän ajan tuomaa vertailutietoa. Haastateltavia oli kaikkiaan seitsemän, joista yksi opiskeli ensimmäistä vuottaan, kaksi toista vuottaan ja kaksi oli valmistunut koulutusohjelmasta.

Haastattelut toteutettiin lähettämällä kolmelle opiskelijalle haastattelukysymykset sähköpostitse ja tapaamalla kaksi opiskelijaa ja opettajaa erikseen henkilökohtaisesti. Tapaamiset äänitettiin ja koostettiin myöhemmin kirjalliseen muotoon. Opettajille ja opiskelijoille suunnattuja kysymyksiä oli 24 kpl ja ne poikkesivat hieman toisistaan (liitteet 3 ja 4).

7.4 Opiskelijoiden mielipiteet

Opiskelijoille suunnattuja kysymyksiä oli 45 ja ne jakaantuivat neljään pääryhmään: *opintoihin haku*, *opettajat ja opetuksen laatu*, *kokemukset opiskelusta ja tulevaisuus*. Kyselyn saaneita opiskelijoita oli kaikkiaan 58, joista vastasi 31 henkilöä eli 53 % koko joukosta.

Alla oleviin kategorioihin on koottu sekä kysely- että haastattelututkimusten vastaukset.

7.4.1 Opintoihin haku

Yli 40 % opintoihin hakeneista ilmoitti, että haluaa opiskella ainoastaan musiikkialaa. Kaksi kolmasosaa oli vertaillut eri musiikkiteknologian opiskelupaikkoja ja yli 77 % hakijoista oli laittanut ykköshakuvaihtoehdoksi Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologikoulutuksen. Yli puolella hakijoista oli tuttavilta tai esimerkiksi Internetistä saatua tietoa koulutusohjelmasta.

Suuri vuosittainen hakijamäärä suhteessa valittuihin selittyy vastaajien mukaan valmistuneiden musiikkiteknologiopiskelijoiden jakaman tiedon vaikutuksella. Tämä on synnyttänyt koulutukselle maineen, jota vastaushetkellä pidettiin 90 %:sti hyvänä. Maineen sanottiin perustuvan pääosin musiikkiteknologian opettajien toimintaan ja osaksi oppilaitoksen tarjoamiin studiotilojen ja kaluston hyvään tasoon. Yli 61 % hakijoista tunsivat musiikkiteknologikoulutuksen maineen ennakoita.

Kysyttäessä olivatko musiikkiteknologia-alan hyvät tulevaisuuden näkymät syynä suureen hakijamäärään, yli puolet vastaajista ei osannut ottaa kantaa ja loppuista vain 16 % uskoi tähän mahdollisuuteen.

Yli 40 % vastaajista sanoi oppilaitoksen maineen vaikuttaneen päätökseen hakeutua opiskelijaksi Koulutuskeskus Salpaukseen. Maantieteellisellä sijainnilla oli melko pieni painoarvo.

Saatujen vastausten perusteella musiikkiteknologian kiinnostavuus alana selittyy osittain mahdollisuudella monipuolistaa musiikkipainotteista harrastusta, kuten oman musiikin tuotantoa. Vaikka valtaosalla koulutukseen pyrkijöistä ja valituista onkin jonkintasoinen soittoharrastus, he eivät kuitenkaan halua suuntautua pelkästään muusikoiksi – pikemminkin halutaan tukea musiikin tekijöitä erityisesti teknisellä osaamisella. Vastaajien mielestä musiikkiteknologikoulutus antaa hyvän mahdollisuuden suuntautua monipuolisesti musiikkialalle pää- tai sivutoimisesti.

7.4.2 Opettajat ja opetuksen laatu

Vastanneista kaikki olivat sitä mieltä, että opetus on valtaosaltaan laadukasta, ja opettajien asiantuntemus ja osaaminen ovat ajan tasalla. Opettajia kuvattiin ammattitaitoisiksi. Lähes kaikkia kuvattiin myös motivoituneiksi.

Yli 93 % arvioi opetuksen hyvän laadun johtuvan siitä, että opettajat työskentelevät jatkuvasti musiikkialalla. Kaikki vastanneet sanoivat tämän myös lisäävän opettajan uskottavuutta. Kolme neljäsosaa arvioi opetuksen laadun laskevan, jos jatkuva työelämäyhteys puuttuisi, vaikka kokemusta olisikin kertynyt joskus aiemmin. Opetuksen arvioitiin tässä tapauksessa muuttuvan teoreettisemmaksi.

Jatkuvan työelämäyhteyden koettiin tuovan ammatissa tarvittavat avain- taidot esille, korostavan oikeanlaista asennetta ja ongelmanratkaisutapaa, sekä takaavan tuoreimman ammatillisen tiedon oikeellisuuden. Opettajan omien kokemusten, hänen antamansa roolimallin ja aidon kokemuksen jakamisen merkitystä korostettiin. Opettajan iän merkitys nousi myös esille: esimerkiksi lähellä opiskelijoiden ikää olevan opettajan auktoriteetti ei ole niin suuri kuin selkeästi vanhemman.

Vain 16 % arvioi opetuksen laadun paranevan, jos kaikilla opettajilla olisi pedagoginen pätevyys. Pedagogisen osaamisen lisäyksen uskottiin vähentävän ammatillista osaamista. Lähes puolet piti opettajan hyvää ammatillista osaamista tärkeämpänä kuin opetustaitoja. Enemmän kuin kolme neljästä kuitenkin uskoi, että opettajan ei tarvitse olla huippuammattilainen ollakseen hyvä opettaja.

Hahmoteltaessa hyvän musiikkiteknologiaopettajan ominaisuuksia, esille nousi seuraavia piirteitä:

- laaja ja ajantasainen ammatillinen osaaminen
- auktoriteetti
- innostuneisuus opetettavaan aiheeseen
- halu saada opiskelijat oppimaan, myös oppimisvaikeuksista kärsivät
- kyky opettaa ymmärrettävästi ja johdonmukaisesti
- avoin keskusteleva opetustapa
- itsensä peliin laittaminen
- kyky antaa kannustavaa palautetta
- tasapuolisuus opiskelijoita kohtaan.

Näitä tekijöitä voisi pitää osana ns. menestyvän ammatillisen opettajan profiilia.

7.4.3 Kokemukset opiskelusta

Yli 85 % on pitänyt musiikkiteknologikoulutusta maineensa veroisena. Tätä hieman suurempi joukko sanoi opettajien jatkuvan työelämäyhteyden motivoivan opiskelua vahvasti. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki sanoivat opettajan persoonan vaikuttaneen positiivisesti omaan opiskeluunsa. Lähes 84 % arvosti hyvää ammattitaitoa enemmän kuin tutkinnon suorittamista, mutta silti yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki pitivät valmistumista koulutusohjelmasta tärkeänä.

Yli kolme neljästä arvioi saavuttaneensa henkilökohtaiset tavoitteet opiskelussa ja yli 90 % kertoi opetuksen vastanneen odotuksia ja antaneen konkreettista osaamista. 70 % niistä opiskelijoista, jotka opiskelivat toista tai kolmatta vuottaan, arvioivat tehtyjen harjoitustöiden vastanneen työelämän tilanteita ja työssäoppimisen kasvattaneen selkeästi osaamista. Koko vastaajaryhmässä luku oli noin 50 % kummassakin aihepiirissä. Ammattilaistasolla valmistumisen jälkeen uskoi olevansa lähes 60 % kaikista vastaajista.

Opetusta piti vaativana hieman yli kolmannes katsottaessa kaikkia vastanneita vuosikursseja. Tarkempi selvitys paljasti vaativuuden kokemuksen selkeästi nousevan opintojen edetessä. Vaativuutta toivat mm. suuri tiedon määrä lyhyessä ajassa, negatiivisen palautteen vastaanoton vaikeus, hankaluus päättää mitä haluaa taiteellisesti ja miten toteuttaa se teknisesti sekä kykenemättömyys oppia omasta mielestään tarpeeksi nopeasti.

Teorian ja käytännön määrää suhteessa toisiinsa pidettiin yleisesti sopivana. Koulutuksen kestoja olisi valmis pidentämään yli puolet vastaajista; lyhentämistä vastusti yli 90 % eli lähes kaikki vastaajista.

7.4.4 Tulevaisuus

Oppilaitospohjaisia musiikkiteknologian jatko-opintoja suunnitteli vain hieman yli 10 % vastaajista, mutta lähes kaikki aikoivat opiskella omaehtoisesti joko itseksensä tai kaupallisia kursseja hyödyntäen. Yli 40 % arvioi tulevaisuudessa opiskelevansa jotain musiikkiteknologiaa tukevaa alaa ja lähes puolet ei vielä osannut sanoa. Kolmannes oli varma, ettei aio opiskella mitään musiikkiteknologian ulkopuolista alaa ja yli puolet vastanneista ei osannut kertoa tähän kantaansa.

Kysyttäessä halua ryhtyä musiikkiteknologia-alan yrittäjäksi noin kolmannes vastasi myöntävästi ja yli 60 % ei osannut ottaa kantaa. Yli puolet aikoi pyrkiä toimivaan yritykseen töihin ja yli 40 % ei osannut vielä sanoa mielipidettään.

Tiedusteltaessa mielipidettä suomalaisen musiikkiteknologikoulutuksen määrälliseen muutostarpeeseen, yli kolmannes oli sitä mieltä, että koulutusta ei pitäisi lisätä eikä vähentää. Yli 40 % ei osannut sanoa kantaansa.

Hyvään työllistymiseen musiikkiteknologian opintojen jälkeen uskoi kaikista vastaajista hieman yli puolet. Kolmannes ei osannut sanoa kantaansa ja viidennes piti mahdollisuuksiaan huonoina.

7.4.5 Opiskelumotivaatio

Opiskelumotivaatio ei ollut kyselyssä esillä omana kysymysryhmänä, mutta haastatteluissa sen merkitys korostui. Motivaatio on tärkeä tekijä esimerkiksi koulutuksen korkeaa läpäisyastetta ajatellen.

Motivoiviksi tekijöiksi musiikkiteknologikoulutuksessa mainittiin mm.

- jatkuvan työelämäyhteyden vaikutus
- yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus
- palautteen ja avun saaminen
- onnistumisen kokemukset ja ymmärryksen syntyminen
- tutkiva ja tekemällä oppiminen (syy-seuraussuhteet)
- laitteiston laadukkuus ja studioiden vapaa käyttömahdollisuus
- opettajan halu saada opiskelija onnistumaan
- opettajan kyky nähdä avainasiat ja opettaa järjestelmällisesti
- opettajan innostus opettamaansa aiheeseen
- käytännönläheinen opetus
- riittävästi aikaa oppimiseen.

Kaikki mainitut tekijät eivät välttämättä toteutuneet kaikkien opettajien opetuksessa eivätkä kaiken aikaa, mutta monin paikoin onnistuttiin. Lueteloa voisi pitää pohjana pedagogisille tavoitteille pyrittäessä kehittämään koulutusta.

7.5 Opetushenkilöstön mielipiteet

Tutkimuksen kohteena olleeseen opetushenkilöstöön kuului kuusi opettajaa (allekirjoittanut pois luettuna) ja studiomestari. Kyselytutkimuksessa oli 32 heille suunnattua kysymystä, jotka jakaantuivat viiteen pääryhmään: *opetuksen laatu, opiskelijoiden motivoituminen, koulutuksen maine, opiskelijoiden osaaminen ja tulevaisuus*. Vastauksia saatiin kuusi kappaletta, joten henkilöstön vastausprosentiksi tuli 86.

Alla oleviin otsikoiden alle on koottu sekä kysely- että haastattelututkimusten vastaukset.

7.5.1 Opetuksen laatu

Kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että opettajien asiantuntemus ja osaaminen ovat kokonaisuutena ajan tasalla. Kolme neljästä sanoi opettajien olevan työhönsä sitoutuneita, minkä katsottiin pohjautuvan ammattiyhpeyteen kaikkien muiden paitsi yhden vastaajan mielestä.

Jokaisella vastaajalla oli myös vahva usko siihen, että opetuksen laatu huononisi jos opettajat eivät työskentelisi jatkuvasti musiikkialalla; laadun koettiin selkeästi heikkenevän jos jatkuva työelämäyhteys puuttuisi, vaikka alan työkokemusta olisikin kertynyt aiemmin. Jatkuvan työelämäyhteyden tärkeyden perusteluiksi mainittiin mm.

- ajantasaisen tiedon välittyminen
- työelämän muutosten välittyminen opetukseen, mikä parantaa opiskelijoiden työllistymistä
- aitojen työelämäesimerkkien käyttö ja ongelmatilanteiden ratkaisujen tarjoaminen
- oikeanlaisten asenteiden ja arvojen välittyminen
- opettajien työelämäverkoston mahdollistama opettajarekrytointi ja opiskelijoiden kontaktien lisäys.

Neljä kuudesta eli 66 % vastaajista oli sitä mieltä, että opiskelijoiden työssäoppiminen on tärkeä osa laadukasta opetusta. Työssäoppimisen kokonaisuutta kuitenkin kritisoitiin liian suureksi ja todellista oppimista arvioitiin syntyvän epätasaisesti koko opiskelijaryhmää ajatellen. Ongelmiksi nostettiin myös alalle tyypillisten pienten yritysten rajalliset mahdollisuudet tarjota mielekästä työtä koko työssäoppimisjaksolle ja sitoutua opetukseen.

Pedagogisen koulutuksen merkitystä muodollisesti epäpäteville opettajille ei nähty ratkaisevana tekijänä. Puolet vastaajista ei osannut ottaa asiaan kantaa ja kolmannes ei uskonut sen nostavan opetuksen laatua nykyisestä.

Musiikkiteknologian opetus ja sen laadun ylläpito koettiin poikkeuksetta vaativaksi tehtäväksi, samoin kuin opettajan oman ammatillisen osaaminen ylläpito. Vaikka tekninen kehitys vaikuttaa osaltaan opetuksen vaativuuteen, vaikuttaa siihen myös vuosittain vaihteleva opiskelija-aineksen laatu ja itseohjautuvuuden määrä. Merkittävänä vaativuutta lisäävänä tekijänä pidettiin myös hallinnollisen työn aiheuttamaa kuormitusta ja ajankäyttöä, mikä vähentää mahdollisuuksia suunnata opetukseen riittävästi energiaa ja aikaa.

Menestyksekkään opetuksen kulmakiviksi mainittiin mm. yleistä vireystasoa lisäävät kokemukset erilaisista ammatillisista projekteista ja henkilökohtaisesta opiskelusta. Opetus koettiin onnistuneena, kun opiskelija oppii ja pystyy näyttämään sen. Neljä kuudesta vastaajasta oli sitä mieltä, että opettajan ei tarvitse olla huippuammattilainen ollakseen hyvä opettaja.

7.5.2 Opiskelijoiden motivoituminen

Kaikki vastaajat uskoivat, että opiskelijoita motivoi vahvasti opettajien jatkuva työskentely musiikkialalla. Tämän koettiin poikkeuksetta olevan myös uskottavuutta vahvistava tekijä oppilaiden silmissä. Vastaajat olivat myös yhtä mieltä siitä, että opettajan persoonalla on merkittävä vaikutus oppimiseen. Vain yksi uskoi opettajan persoonan vaikuttavan (positiivisesti) enemmän kuin ammattitaito. Rehellistä ja aitoa toimintaa arvostettiin, samoin erilaisten persoonien positiivista yhteisvaikutusta opiskelijoihin.

Opiskelijoita uskottiin motivoivan myös

- oikein mitoitettut vaatimukset
- onnistumisen kokemukset
- konkreettiset perustelut
- rehellinen ja konkreettinen opettajapalaute
- ryhmässä toimimisesta seuraava itseluottamuksen kasvu
- yhteisöllisyydestä syntyvä kollektiivinen oppiminen
- eri opettajien mielipiteiden kirjosta syntyvä opiskelijan näkemys
- opiskelijayhteisön palaute.

Tiedusteltaessa kumpi on tärkeämpi opiskelijoiden motivoija, ammatillinen osaaminen vai opetustaidot, mielipiteet jakaantuivat kutakuinkin tasan.

Musiikkiteknologikoulutuksen hyvän läpäisyasteen arvioitiin johtuvan siitä, että valtaosa opiskelijoista haluaa saada opinnoista täyden hyödyn. Koska opiskelun loppuosaan kulmineituu kaikki hankittu tietotaito haastavien tehtävien muodossa, niiden suorituksesta tuleva palaute halutaan saada. Tämä tuo tutkintotodistuksen ikään kuin sivutuotteena. Motivaation arvioitiin pysyvän hyvänä myös siksi, että vasta viimeisenä (tähän asti kolmantena) opiskeluvuonna moni opiskelija on maininnut opettajien asioiden selkeytyneen omassa ajattelussa.

7.5.3 Koulutuksen maine

Jokainen vastaaja uskoi musiikkiteknologikoulutuksen hyvään maineeseen. Neljä kuudesta vastaajasta sanoi koulutuksen olevan maineensa veroinen ja kaksi ei ottanut kantaa. Maineen koettiin poikkeuksetta perustuvan opettajien osaamiseen; oppilaitoksen yleisen maineen kanssa sillä ei vastaajien mielestä ollut yhteyttä. Koulutuksen uskottiin antavan hyvää ja laaja-alaista ammattitaitoa ja sitä pidettiin tähän asti kokonaisuutena onnistuneena.

66 % vastaajista uskoi koulutukseen hakeutuvien valitsevan Koulutuskeskus Salpauksen opiskelupaikakseen musiikkiteknologiopetuksen maineen vuoksi, ja maantieteellistä sijaintia piti merkittävänä vain kaksi vastaajista. Muiden opiskelijoiden suosituksen vaikutukseen uskoivat yhtä lukuun ottamatta kaikki vastaajista. Nykyisen opetussuunnitelman vaikutukset mainetta heikentävästi nousivat keskusteluihin, mutta vastaajat totesivat olevan liian aikaista sanoa tästä mitään varmaa.

Yleisesti alalle suuntautumisen syitä kysyttäessä arveltiin, että musiikkiteknologian valitsevat ne, jotka eivät mielestään yllä muusikoina riittävän ammattimaiselle tasolle, mutta haluavat olla mukana ammattimaisessa musiikkituotannossa. Koulutukseen arvioitiin hakeutuvan enimmäkseen sellaisia ihmisiä, joille tekninen suuntautuminen on yksi osa tulevaa toimenkuvaa ja muusikkous toinen.

7.5.4 Opiskelijoiden osaaminen

Kaikki vastaajat uskoivat opetuksen annin näkyvän konkreettisenä osaamisena. Viisi kuudesta vastaajasta piti valmistuneiden opiskelijoiden osaamista ammattilaistasoisena, ja yksi vastaajista ei osannut ottaa kantaa. Kaikki vastaajat arvioivat kuitenkin valtaosan opiskelijoista pääsevän hyvin tuloksiin valmistuessaan.

Osaamisen koettiin syntyvän mm. siitä, että opiskelijoilta vaaditaan riittävästi. Ne opiskelijat, jotka pyrkivät täyttämään vaatimukset, kokevat vastaajien arvion mukaan koulutuksen erittäin vaativana ja rankkana, mutta saavat myös tuloksia aikaan. Jos vaatimustasoa lasketaan, heijastuu se suoraan opiskelijoiden toimintaan ja osaamisen tasoon.

Osaamista koettiin myös syntyvän erilaisilta opettajilta tulevista näkemyksistä, jotka aiheuttavat opiskelijoissa positiivisessa mielessä ristiriitaitilanteita. Näin opiskelija joutuu peilaamaan näkemysten merkityksiä omaansa ja oppii parhaimmillaan uuden luovan tavan ratkaista jokin ongelma.

Melko suurella osalla opiskelijoista on kautta vuosien ollut jokin aiempi tutkinto tai musiikkiopisto-opintoja. Monella on ollut korkeakoulututkinto, mikä oli vastaajien mielestä hieman yllättävää. Joukossa on myös melko monta ammatinvaihtajaa, ja koulutusohjelmaan pyritään mitä erilaisimmista ammanteista. Nämä monipuolistavat osaamista ja antavat näkemystä oppimiseen ja tulevan ammattikuvan luontiin.

7.5.5 Tulevaisuus

Kysyttäessä kantaa musiikkiteknologikoulutuksen keston Koulutuskeskus Salpauksessa, vastaajat kannattivat yhtä lukuun ottamatta opiskeluajan pidentämistä nykyisestä. Lyhentämistä vastustivat kaikki. Neljä kuudesta vastanneesta vähentäisi musiikkiteknologikoulutusta Suomessa. Ensisijaisesti tulisi karsia niitä oppilaitoksia, joista valmistuvat opiskelijat eivät työllisty.

Kysymys musiikkiteknologiopiskelijoiden työllistymismahdollisuuksista tulevaisuudessa ei tuonut selkeää vastausta: puolet vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan. Yleisenä näkemyksenä tuli esiin perinteisen äänituoannon tämänhetkinen kannattamattomuus laajassa mittakaavassa. Internet- ja mobiiliteknologioiden sekä peliteollisuuden vahvan nousujohtaneisuuden uskottiin kuitenkin luovan työpaikkoja äänialallekin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Jatkuvan työelämäyhteyden merkitys

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, onko opettajan jatkuvalla työelämäyhteydellä ja hyvillä oppimistuloksilla yhteyttä toisiinsa. Kyselyihin ja haastatteluihin saadut vastaukset opiskelijoilta ja opetushenkilökunnalta antoivat selkeän kuvan siitä, että opettajien jatkuva työelämäyhteys sai aikaan kolme merkittävää asiaa:

- opetuksen laadukkuuden
- opetuksen uskottavuuden
- vahvan motivaation opiskeluun.

Opetuksen laatu määriteltiin mm. ajantasaisena ammatillisena tietona ja aitojen kokemusten välittämisenä opiskelijoille. Sekä opiskelijat että opetushenkilöstö olivat vahvasti sitä mieltä, että laatu heikkenisi jos jatkuva työelämäyhteys puuttuisi.

Hyviin oppimistuloksiin vaikuttavat monet seikat, kuten opetusmenetelmät, opiskeluilmapiiri, saatu palaute ja ryhmädynamiikka. Myös opiskelijavalintaprosessilla on tärkeä rooli: niin kauan kuin hakijoita on moninkertainen määrä valittuihin verrattuna, on mahdollista hyödyntää opettajien työelämäkokemusta seulomalla pois todennäköisimmät koulutukseen sopimattomat hakijat. Tässä on merkittävässä roolissa alalla tarvittavien avaintaitojen hahmottaminen ja tunnistaminen.

Hyvät oppimistulokset ja jatkuva työelämäyhteys näyttävät korreloivan, sillä vahva työelämäyhteys luo pohjan opiskelun motivaatiolle, mikä puolestaan kantaa läpi koko koulutusohjelman.

8.1.1 Jatkuvan työelämäyhteyden edut ja haitat

Vaikka työelämäyhteys ammatillisessa opetuksessa onkin lähtökohtaisesti positiivinen ja toivottava asia, on siltäkin käänköpuolensa, mikäli kyseessä on tuntiopettaja tai työssäoppimispaikan ohjaaja. Esimerkiksi tuntiopettajan rooliin kuuluu lähtökohtaisesti vain opetus, joten syvällinen tutustuminen oppilaitoksen pedagogisiin tavoitteisiin voi jäädä hataraksi. Näihin tavoitteisiin kuuluvat mm. opetuksen sisällön integrointi muuhun opetukseen, sekä vastuullisuus opettajakunnan linjaamien oppimistavoitteiden toteutumisesta. Musiikkiteknologian alalla usein riittää, että esimerkiksi tuntiopettaja on oman ammattialansa osaaja ja kykenevä opettamaan jollain tasolla. On kuitenkin yleisesti tiedossa, että asiantuntijuus ja opettajuus eivät aina osu samaan henkilöön.

Vahvan työelämäyhteyden eduiksi voidaan yleisesti lukea mm.:

- opettajan hyvä ja ajantasainen substanssiosaaminen
- opettajan näkemys työelämän kannalta olennaisista asioista eli avaintaitojen hallinta
- opetettavan asian tarpeellisuuden luonteva korostaminen
- hiljaisen tiedon siirtyminen opiskelijoille (alan asenteet, arvot ym.)
- mahdollisuus saada harjoitustyöt työelämän tilanteita vastaaviksi
- mahdollisuus saada opettajan auktoriteetille enemmän painoarvoa uskottavuuden kautta
- opiskelijoiden tilaisuus päästä kontaktiin alalla toimivan ammattilaisen kanssa, mikä edesauttaa alan toimintakulttuurin omaksumista, ja millä voi olla merkitystä opiskelijan itseluottamuksen kasvuun.

Haittapuoliksi voidaan ajatella mm.:

- ajankäyttö saattaa olla vaikeaa opetustyön ja varsinaisen ammatillisen työn välillä, mikä johtaa opettajien vaikeaan saatavuuteen ja mahdollisesti huonoihin oppimistuloksiin
- pedagogisen osaamisen puuttuminen voi aiheuttaa sen, että erilaisten oppijoiden oppimistyyliä ei ymmärretä ja oppimismenetelmiä ei tunneta, jolloin hyviä oppimistuloksia ei synny
- opettajan ja oppilaitoksen näkemykset avainasemassa olevista opetusaiheista tai -metodeista saattavat olla ristiriidassa keskenään, mikä voi johtaa kapeakatseiseen opetukseen
- opettajan henkinen sitoutuminen opetustyöhön voi olla vähäistä.

Tutkimuksen kohteena olleessa opettajajoukossa positiivisia puolia oli opiskelijoiden mielestä selkeästi enemmän kuin negatiivisia.

8.2 Mikä opiskelijoita motivoi opiskelemaan

Toinen tutkimuskysymys oli otsikon mukainen. Opiskelijoilta ja opetushenkilökunnalta saadut näkökulmat opiskelua motivoiviin tekijöihin toivat esiin kolme yhteistä tekijää jatkuvan työelämäyhteyden lisäksi:

- yhteisöllisyys
- palaute
- onnistumisen kokemukset.

Yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus koettiin tärkeiksi elementeiksi opetustilanteissa. Tähän liittyy myös avoin ja keskusteleva opetustapa, joka mainittiin opiskelijoiden kuvatessa hyvän musiikkiteknologiaopettajan ominaisuuksia. Koulutusohjelmassa avoimen vuorovaikutuksen kulttuuri on eräs kantavista voimista – tämä näkyy opetusmenetelmien käytössä sekä opettajien ja opiskelijoiden molemminpuolisessa palautteen annossa.

Palaute opiskelijalle tulee monissa oppimistilanteissa kahdelta taholta: muilta opiskelijoilta ja opettajalta. Opiskelijoiden antamaa, ns. *vertaispalautetta* pidettiin tärkeänä. Opettajan näkökulmasta rakentavan vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen oppiminen on ratkaiseva työelämätaito, sillä musiikkiteknologin työhön kuuluu aivan olennaisesti teknis-taiteellisessa sosiaalisessa tilanteessa luova mielipiteiden vaihto.

Onnistumisen kokemukset ovat itsestään selvä motivoija. Näihinkin palau-te liittyy olennaisesti. Kun onnistumisiin liittyy tavoitteiden asteittainen kasvu, opiskelijat kokevat edistyvänsä oppimisessaan.

Eräs yksittäinen motivoiva tekijä nousi esiin opiskelijoiden vastauksista: halu ymmärtää miten jokin prosessi toimii tai esimerkiksi miksi jokin ää-nite kuulostaa tietyntylaiselta. Kyse on eräänlaisten ammattisalaisuuksien selville saamisesta, johon koulutuksen koetaan antavan vastaus. Koska ol-laan tekemisissä äänen kanssa ja työn tuloksia arvioidaan kuuloaistin avul-la, on kyseessä todellakin eräänlaisen salaisuuden selvittäminen – ääneen ei voi tarttua käsin.

Ratkaisuksi tähän tarvitaan tietoa. Kun tieto tulee oikealta työelämän edus-tajalta, se on relevanttia, aito kokemus välittyy ja tapahtuu samaistumista. Tämä motivoi opiskelijoita ja opetus koetaan laadukkaana. Heille syntyy halu kokeilla ja toteuttaa ratkaisu ammattilaisen mallin mukaan. Näin usko saavutettavaan ammattitaitoon kasvaa. Lopulta he löytävät omat persoo-nalliset ratkaisunsa, mikä on eräs koulutuksen syvimmistä tarkoituksista.

8.3 Muodollisen pätevyyden merkitys

Kolmas tutkimuskysymys oli, miten tärkeäksi opettajan muodollinen päte-vyys koetaan. Kysymyksen merkitys oli tutkimuksen kannalta vähäisin, sillä kyseessä on varsin vaikeasti arvioitava ja spekulatiivinen asia.

Vastausten perusteella muodollisen pätevyyden painoarvo oli melko pieni verrattuna ammatillisen osaamisen tärkeyteen, vaikka muodollista päte-vyyttä arvostettiinkin sinänsä. Kysymys pedagogisen osaamisen kasvatta-misesta nykyisessä opettajayhteisössä kaikkia koskevaksi koettiin melko hypoteettiseksi ajatukseksi. Tutkimuksessa kävi ilmi, että on melko vaikea erottaa opettajasta niitä ajattelu- ja opetustapoja, jotka pohjautuvat peda-gogiseen koulutukseen ja niitä, jotka ovat luontaisia. Tällainen erottelu ei välttämättä ole mielekästäkään, sillä oleellista on se millaisia oppimistu-loksia opettaja pystyy saamaan aikaan.

Tulevaisuudessa pedagogisen pätevyyden merkitys voi toki muuttua, kun uusi sukupolvi aikanaan korvaa nykyisen opettajakunnan. Tulevien opetta-jien on mahdollista saada aikaan jopa nykyistä parempia oppimistuloksia, jos heillä on muodollinen pätevyys ja vankka osaaminen musiikkitekno-logian saralta. Tällaisen yhdistelmän hankkiminen vie tosin melko pitkän ajan. Oma kysymyksensä on se, onko oppimistuloksia vielä syytä paran-taa.

8.4 Koulutusohjelman kehittäminen

Tutkimus toi esiin myös kritiikkiä ja useita spontaaneja koulutusohjelman kehittämisehdotuksia, vaikka ne eivät tutkimuksen keskiössä olleetkaan. Koska koulutuksen maine ja onnistuminen tulevaisuudessa kuitenkin riippuu paljolti tähän huutoon vastaamisesta, on paikallaan tuoda esille tärkeimpiä näkökulmia.

8.4.1 Opetussuunnitelma, lukujärjestykset ja johtaminen

Arvostelua sai osakseen nykyisen opetussuunnitelman linjaus, joka mahdollistaa valmistumisen entistä lyhemässä ajassa, ja jossa on aiempaa vähemmän lähiopetusta. Tämä saattaa tulevaisuudessa heikentää oppimistuloksia ja opiskelijoiden ammattitaidon tasoa. Tätä kirjoitettaessa ensimmäiset uusinta opetussuunnitelmaa noudattavat opiskelijat ovat aloittaneet toisen opiskeluvuotensa, joten vaikutukset nähdään vasta myöhemmin.

Opetuksen kronologiaa kritisoiitiin sanomalla, että opetusaineet voisivat olla ajallisesti paremmin yhteydessä toisiinsa. Lukujärjestyksen laadinnan pitäisi kiinteästi tukea opetuksen tavoitteita.

Kritiikkiä annettiin myös oppilaitoksen puutteellisesta johtamiskulttuurista, jonka opiskelijat sekä opettajat ovat kokeneet vaikuttaneen työhönsä negatiivisesti. Hallinnollisten esimiesten parempi musiikkialan tuntemus koettiin tarpeelliseksi, sillä musiikkiteknologia on vastaajien mielestä erikoisala. Näin ollen kaikki standarditoimintamallit eivät välttämättä tue opiskelua. Organisaation tulisi tukea opettajien työtä, jotta laadukasta opetusta voidaan antaa tulevaisuudessakin. Koulutusohjelmalla tulisi olla sellainen vastuuopettaja, joka tuntee alan keskeisen sisällön.

Suurten ryhmien opetuksen sijaan toivottiin enemmän pienryhmätyöskentelyä. Avoimen yhteistyön opiskelijoiden ja opettajien kesken toivottiin säilyvän. Käytössä olevan arvosteluasteikon (1-3) koettiin tuottavan heikkoa erottelevuutta opiskelijoiden osaamistasoa arvioitaessa. Tähän asiaan ei tosin voida vaikuttaa oppilaitostasolla, sillä kyseessä on valtakunnallinen linjaus toisen asteen koulutuksessa.

8.4.2 Työssäoppiminen

Työssäoppimiskäytännöt kaipaisivat sekä opiskelijoiden että opetushenkilöstön mielestä parannusta. Työssäoppimisen merkitys konkretisoitui mahdollisuudesta verkostoitua alalla ja tilaisuudesta päästä toimimaan oikeassa ammattiympäristössä. Käytännössä työssäoppimispaikat vaihtelivat niin, että tasapuolinen oppiminen opiskelijoiden kesken oli mahdotonta.

Työssäoppimisen kehittämiseksi ehdotettiin seuraavia asioita:

- selkeä yhteistyö valittujen yritysten ja oppilaitoksen kesken
- keskitetty tiedonkeruu eri työssäoppimispaikoista
- kirjallinen raportointi, esimerkiksi oppimispäiväkirja ja loppuraportti opituista asioista
- lyhyemmät työssäoppimisjaksot ja tehtäväkierto eri yritysten välillä jos kokonaisaikaa ei voi lyhentää
- opettajan tutustuttava hyvin työssäoppimispaikkaan
- riittävästi opetusta ennen työssäoppimisjaksoa.

8.5 Yhteenveto

Poikela (2008) toteaa nykyisen informaatioyhteiskunnan tarjoavan suunnattoman määrän tietoa ja faktoja, mutta se ei kuitenkaan tuota oppimiselle välttämätöntä tietämystä ja osaamista. Ratkaisevaa on tapa, jolla oppijoiden kokemus tuotetaan sekä se, kuinka he oppivat tulkitsemaan materiaalista, sosiaalista ja kulttuurista ympäristöään. Tieto muuttuu osaamiseksi vasta kun oppija luo opetettavasta asiasta henkilökohtaisen merkityksen oppimis- ja ohjaamisprosessin aikana. (Poikela 2008, 78.)

Jos merkityksen luonti epäonnistuu, selitetään se pedagogiikassa motivaatio-ongelmana, sitoutumisen vaikeutena sekä kyvyttömyytenä tulkita ja soveltaa saatua informaatiota. Ratkaisu tähän löytyy oppijoiden osallistuttamisesta yhteisen tiedon luonnin ja oppimisen prosesseihin. Prosessin ytimenä on reflektointitaito, joka liittyy kykyyn hyödyntää saatua tietoa ja luoda uutta. (Poikela 2008, 78.)

Tutkimus osoitti, että jatkuva työelämäyhteys toimii katalyyttinä, liikkeelle panevana ja innostavana voimana. Sen avulla voidaan vastata kokemusperäisesti opiskelijoiden kysymyksiin sekä antaa konkreettista ja sovellettavissa olevaa relevanttia tietoa. Kun tähän lisätään yhdessä oppimisen ja reflektoinnin mahdollisuus, tilaisuudet omatoimiseen ja ohjattuun kokeiluun sekä rento opiskeluilmapiiri, saadaan luotua motivoiva ja hedelmällinen oppimisympäristö. Näin tiedon on mahdollista muuttua osaamiseksi.

Tutkimuksesta saatujen tulosten valossa jatkuvan työelämäyhteyden olemassaolo on ratkaiseva tekijä hyvien oppimistulosten synnyssä tarkastelussa musiikkiteknologikoulutuksessa. Vaikka se ei olekaan ainut tekijä, voidaan päätellä että sen puuttuminen aiheuttaisi hyvin todennäköisesti epätasaisempia ja laadullisesti huonompia oppimistuloksia.

Tutkimustulokset osoittivat myös, että muodollinen pedagoginen osaaminen ei toisi merkittävää lisäarvoa opetukseen, ainakaan nykyisten opettajien kyseessä ollessa. Se ei myöskään pysty korvaamaan opettajuutta, joka perustuu ammatin, persoonan ja elämäkokemuksen synnyttämään pedagogisten näkemysten summaan. Muodollisen koulutuksen antia voisi kuitenkin hyödyntää valikoiden: tutustuminen valittuun joukkoon nykyistä opetussuunnitelmaa tukevia opetusmenetelmiä saattaisi helpottaa niiden opintojaksojen opetusta ja arviointia, joissa annetaan todistukseen pelkkä suoritusmerkintä.

Ammatilliset tulevaisuudenkuvat ja käsitys musiikkiteknologian kehitystrendeistä hahmottuivat tutkimukseen osallistuneilla suhteellisen huonosti. Vaikka opiskelijat toivoivat työllistyvänsä, usko sen toteutumiseen oli vain keskivahvaa. Tulevaisuuden ennustaminen on tietysti vaikeaa, joten tässä riittääkin haastetta opettajille: mikä tulee olemaan musiikkialan seuraava suuri askel?

Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologiakoulutuksen hyvien oppimistulosten pohjana opettajien näkökulmasta on heidän kykynsä toimia yhtenäisenä ja itseohjautuvana ryhmänä. Tämä selittyy todennäköisesti verkostoitumisen vaikutuksella: koulutusohjelmaan valikoituneet opettajat ovat tunteneet toisensa entuudestaan jo ennen koulutusohjelman käynnistämistä ja toimivat melko samankaltaisen ammatillisen arvomaailman mukaan. Oleellisia elementtejä tässä ovat korkeatasoisen erikoisosaamisen tavoittelu, ammattiylpeys ja sitoutumishalu hyviin tuloksiin. Ratkaisevassa asemassa ovat myös olleet samankaltainen ammatillinen perusosaaminen ja asiantuntijuuden oikeanlainen hajautuminen opettajistossa. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen opettaja tuntee alan perustyötävät ja prosessit, mutta kukin hallitsee hyvin jonkin erikoisalueen. Kaikki mainitut asiat toimivat opiskelijoille malleina alan ammattietiikasta.

Koulutusohjelman hyvät oppimistulokset osoittavat, että ns. yrittäjäopettajuutta voi olla järkevää suosia tietyissä tapauksissa jopa enemmän kuin perinteistä tapaa muodostaa opettajisto muodolliseen koulutukseen tukeutuen. Tämä on tehokas tapa toteuttaa Opetus- ja kulttuuriministeriön peräänkuuluttamaa todellista tuntumaa ja kokemusta tämän päivän työelämästä. Myös Koulutuskeskus Salpauksen pedagogisen strategian mukainen koulutustarpeen ennakoitivaatimus täyttyy, sillä alalla tiiviisti toimivat opettajat ovat asiantuntijoita musiikkiteknologiakoulutuksen tulevaisuuden nousevia osaamistarpeita määriteltäessä. Koska musiikkiteknologia on alana taiteellis-tekninen, se on luonteeltaan hyvin erilainen moneen muuhun alaan verrattuna. Vakiintuneet näkemykset opettajavalintametoodeista eivät välttämättä tuota automaattisesti toivottuja vaikutuksia.

Toistaiseksi Suomessa on varsin vähän äänialan ammattilaisia, joilla on kattava kokemus sekä pedagoginen pätevyys. Vuosikymmenten tuloksena syntynyttä opettajien erikoisosaamista tulisi vaalia ja toimivaa tiimityötä tukea opetettavan alan ehdoilla. Tällainen toimintatapa ei väheksy muodollisen koulutuksen arvoa, vaan painottaa todellisen oppimisen näkökulmaa. Tämä vaatii oppilaitoksen eri hallintoelimiltä tulevaisuudessakin joustavuutta, avarakatseisuutta ja uskallusta poiketa tavanomaisista opetusalan käytännöistä silloin kun asialle löytyy hyvä perustelu. Se myös haastaa hallinnon perehtymään musiikkiteknologian opetukseen pintaa syvemmillä, jotta koulutuksen todellinen potentiaali konkretisoituu.

Tutkimustuloksia voi pitää vahvasti ohjaavina tekijöinä Koulutuskeskus Salpauksen musiikkiteknologian koulutusta kehitettäessä, ja suuntaantavina näkökulmina muita luovien alojen koulutusohjelmia ajateltaessa.

LÄHTEET

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 2005. A603/2005.

Eskola, K. 2010. Suomalainen musiikkiteknologia: Oppimateriaalit ja kouluttautuminen äänituotannon alalle. Sibelius-Akatemia. Musiikkiteknologian koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 19.8.2011.
<http://ethesis.siba.fi/files/nbnfife201104081428.pdf>

Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. 1999. Oppiminen ja asiantuntijuus. Juva: WSOY

Hakkarainen, K., Lonka, K., Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen: järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjänä. Porvoo: WSOY

Helakorpi, S. 2008. Ammattikasvatuksen www-sivut. Luento- ym. aineistoja – Arvot ja ammattikasvatus, PowerPoint-esitys. Viitattu 20.8.2011
<http://share.hamk.fi/aokk/~shelakorpi/TarttoL.ppt>

Koivunen, H. 1997. Hiljainen tieto. Helsinki: Otava.

Koulutuskeskus Salpaus 2010a. Koulutuskeskus Salpauksen pedagoginen strategia. Koulutuskeskus Salpaus. Viitattu 12.8.2011
http://opetussuunnitelma.salpaus.fi/ops2010/pedastrat_nettiin.pdf

Koulutuskeskus Salpaus 2010b. Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämissuunnitelma. Opetussuunnitelman yhteisen osan liite. 2. painos. Koulutuskeskus Salpaus.

Koulutuskeskus Salpaus 2011. Tietoa alasta – musiikkiteknologi. Viitattu 17.8.2011
<http://www.salpaus.fi/musiikki/tietoaalasta/>

Kupias, P. 2000. Oppia opetusmenetelmistä. Helsinki: Educa-Instituutti Oy.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998. 630/1998.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 2005. 631/2005.

Opetushallitus 2010. Musiikkialan perustutkinto 2010 – Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Opetushallitus. Viitattu 15.8.2011
http://www.oph.fi/download/124455_Musiikki.pdf

Opetushallitus 2011. Opettajat Suomessa 2010. Koulutuksen seurantaraportit 2011:6. Opetushallitus. Viitattu 15.8.2011.

http://www.oph.fi/download/131532_Opettajat_Suomessa_2010.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a. Ammatillisen koulutuksen arvostus ja vetovoima. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 11.8.2011.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_vetovoima

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b. Ammatillisen koulutuksen hallinto, ohjaus ja rahoitus. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 16.8.2011

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011c. Ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimus 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 11.8.2011.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_vetovoima/liitteet/Ammatillisen_koulutuksen_mielikuvatutkimus_2010.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011d. Ammatillisen koulutuksen viestintäsuunnitelma 2011-2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 11.8.2011.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_vetovoima/liitteet/AM_Viestintasuunnitelma_24_1_2011.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011e. Ammatillinen koulutus ja sen kehittäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 11.8.2011.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011f. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 11.8.2011.

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2011/Ehdotus_koulutustarjonnan_tavoitteiksi_vuodelle_2016.html

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011g. Koulutus ja tutkimus vuosina 2007 - 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 21.8.2011.

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Koulutus_ja_tutkimus_2007_2012_Kehittamisuunnitelma

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011h. Kulttuurivienti näkyy, uudistaa ja vaikuttaa; Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007-2011 loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 4.10.2011.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM20.pdf?lang=fi>

Peisa, S. 2010. Oppimista työelämän kanssa – käsityksiä ja käytäntöjä. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.8.2011

http://www.google.fi/url?sa=t&source=web&cd=5&ved=0CDEQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.haaga-helia.fi%2Ffi%2Fpalvelut-ja-yhteis-tyo%2Fjulkaisut%2FOppimistaTyoelamanKanssa.pdf%2Fat_download%2Ffile&ei=WtpITrGJFc_CswbS5qirCQ&usg=AFQjCNG3dwRhErIM8gzQccQ2PJYG1J_ffw&sig2=d0hN_xj5u573aT-V3lmbmA

Poikela, E. 2006. Ongelmaperustainen pedagogiikka – näkökulmia projektioppimiseen? Teoksessa S. Ruohonen & L. Mäkelä-Marttinen (toim.) Luovuuden lumo – kokemuksia projektioppimisesta. Kouvola: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, 23-38.

Poikela, E. 2008. Miten informaatio muuttuu osaamiseksi? Teoksessa E. Poikela & E. Sormunen (toim.) – Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print. 56-84.

Ruohonen S., Issakainen A-M., Mäkelä-Marttinen, L. 2006 (toim). Teoksessa S. Ruohonen & L. Mäkelä-Marttinen (toim.) Luovuuden lumo – kokemuksia projektioppimisesta. Kouvola: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, 11.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Porvoo: WSOY.

Sahlberg, P. ja Sharan , S. 2002. Yhteistoiminnallisen oppimisen käsikirja. Porvoo: WSOY.

Tynjälä, P. 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktiivisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Kirjayhtymä.

Vuorinen, I. 2001. Tuhat tapaa opettaa: Menetelmäopas opettajille, koulutajille ja ryhmän ohjaajille. Tampere: Resurssi.

Wikipedia 2011a. Ivan Pavlov. Viitattu 29.9.2011

http://fi.wikipedia.org/wiki/Ivan_Pavlov

Wikipedia. 2011b. Likert-asteikko. Viitattu 9.9.2011.

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Likert-asteikko>

YLE Uutiset 2011. Ammattioppilaitoksissa liian vähän lähiopetusta. Viitattu 27.8.2011.

http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/08/ammattioppilaitoksissa_liian_vahan_lahiovetusta_2819607.html

WEBROPOL-KYSYMYKSET OPISKELIJOILLE

Perustiedot

1. Mikä on vuosikurssisi?

Opintoihin haku

2. Vertailin mt:n (musiikkiteknologian) opiskelupaikkoja
3. Mt-koulutus kiinnostaa siksi, että se on jatkoa harrastukselleni
4. Minua ei kiinnosta opiskella muuta kuin musiikkialaa
5. Salpauksen tarjoama mt-koulutus oli minulla ensimmäisenä hakuvaihtoehtona
6. Minulla oli tuttavilta saatua ennakkotietoa Salpauksen mt-koulutuksesta
7. Minulla oli anonyymisti saatua ennakkotietoa Salpauksen mt-koulutuksesta (esim. netistä)
8. Tunsin Salpauksen mt:n opettajien maineen etukäteen
9. Salpauksen mt-koulutuksella on hyvä maine
10. Salpauksen mt-koulutus on maineensa veroinen
11. Valitsin Salpauksen opiskelupaikaksi sen maineen vuoksi
12. Valitsin Salpauksen opiskelupaikaksi sen maantieteellisen sijainnin vuoksi
13. Suuri hakijamäärä vuosittain johtuu mielestäni siitä että mt-alalla on tulevaisuutta

Opettajat ja opetuksen laatu

14. Opettajien asiantuntemus ja osaaminen ovat ajan tasalla
15. Opetuksen laatu olisi nykyistä huonompi jos opettajat eivät työskentele jatkuvasti musiikkialalla
16. Opetuksen laatu säilyisi nykyisellään, jos opettajat olisivat työskenteleet aiemmin musiikkialalla, mutta eivät juuri nyt työskentele musiikkialalla
17. Opetuksen laatu paranisi jos kaikilla opettajilla olisi pedagoginen koulutus
18. Opettajan persoonalla on positiivinen vaikutus oppimiseeni
19. Opettajan persoonalla on suurempi vaikutus oppimiseeni kuin ammatitaidolla
20. Opettajan opetustaidot ovat tärkeämpiä kuin ammatillinen osaaminen
21. Opettajan ammatillinen osaaminen on tärkeämpää kuin opetustaidot
22. Opettajan ei tarvitse olla alansa huippuammattilainen ollakseen hyvä opettaja
23. Opettajan uskottavuutta lisää se, että hän tekee työkseen sitä mitä opettaa
24. Opiskeluani motivoi vahvasti se, että opettajat työskentelevät jatkuvasti musiikkialalla

Kokemukset opiskelusta

25. Opetus on vastannut odotuksiani
26. Opetus on saavuttanut tavoitteensa minun kohdallani
27. Opetus on valtaosaltaan laadukasta
28. Opiskelu on ollut vaativaa
29. Opetus on antanut konkreettista osaamista
30. Uskon olevani valmistuttuani ammattilaistasolla
31. Harjoitustyöt ovat vastanneet työelämän tilanteita
32. Työssäoppiminen on selkeästi lisännyt osaamistani
33. Teoriaa on opetuksessa liikaa
34. Käytäntöä on opetuksessa liikaa
35. Koulutuksen kestoä voisi lyhentää
36. Koulutuksen kesto pitäisi pidentää

Tulevaisuus

37. Aion opiskella musiikkiteknologiaa lisää jossain oppilaitoksessa
38. Aion opiskella musiikkiteknologiaa lisää itsenäisesti
39. Aion opiskella jotain mt-koulutusta tukevaa alaa
40. Aion opiskella jotain muuta alaa kuin mt-koulutukseen liittyvää
41. Pidän työllistymismahdollisuuksiani hyvinä saamallani mt-koulutuksella
42. Aion mt-alan yrittäjäksi
43. Aion mt-alan työntekijäksi olemassa olevaan yritykseen
44. Mt-koulutusta on lisättävä Suomessa
45. Mt-koulutusta on vähennettävä Suomessa

Muuta

46. Vapaat kommentit

WEBROPOL-KYSYMYKSET OPETTAJILLE

Perustiedot

1. Kauanko olet työskennellyt musiikkialalla?

Opetuksen laatu

2. Opettajien asiantuntemus ja osaaminen ovat kokonaisuutena ajan tasalla
3. Opetuksen laatu olisi nykyistä huonompi jos opettajat eivät työskenteleli jatkuvasti musiikkialalla
4. Opetuksen laatu ei muuttuisi nykyisestä, jos opettajat eivät nyt työskenteleli musiikkialalla, mutta olisivat työskennelleet aiemmin
5. Opetuksen laatu paranisi jos kaikilla opettajilla olisi pedagoginen koulutus
6. Opettajat ovat työhönsä hyvin sitoutuneita
7. Mt:n (musiikkiteknologian) opetus ja laadun ylläpitäminen on vaativaa työtä
8. Työssäoppiminen on tärkeä osa laadukasta ammatillista opetusta

Opiskelijoiden motivoituminen

9. Opiskelua motivoi vahvasti se, että opettajat työskentelevät jatkuvasti musiikkialalla
10. Opettajan persoonalla on merkittävä vaikutus oppimiseen
11. Opettajan persoonalla on suurempi vaikutus oppimiseen kuin ammattitaidolla
12. Opettajan opetustaidot ovat tärkeämpiä kuin ammatillinen osaaminen
13. Opettajan ammatillinen osaaminen on tärkeämpää kuin opetustaidot
14. Opettajan ei tarvitse olla alansa huippuammattilainen ollakseen hyvä opettaja
15. Opettajan uskottavuutta oppilaiden silmissä lisää se, että hän tekee työkseen sitä mitä opettaa

Koulutuksen maine

16. Salpauksen mt-koulutuksella on hyvä maine
17. Salpauksen mt-koulutus on maineensa veroinen
18. Salpauksen mt-koulutuksen maine perustuu opettajien osaamiseen
19. Salpauksen mt-koulutuksen maine perustuu oppilaitokseen maineeseen yleisesti
20. Opiskelijat valitsevat Salpauksen opiskelupaikaksi sen maineen vuoksi
21. Opiskelijat valitsevat Salpauksen opiskelupaikaksi sen maantieteellisen sijainnin vuoksi

Opiskelijoiden osaaminen

22. Opetus antaa konkreettista osaamista
23. Valmistuneiden opiskelijoiden osaaminen on parhaimmillaan ammattilaistasoa
24. Valtaosa opiskelijoista on päässyt hyviin tuloksiin valmistuessaan

Tulevaisuus

25. Mt-koulutuksen kesto Salpauksessa voisi lyhentää
26. Mt-koulutuksen kesto Salpauksessa voisi pidentää
27. Mt-koulutusta on vähennettävä Suomessa
28. Mt-koulutusta on lisättävä Suomessa
29. Työssäoppimisen määrää tulisi vähentää mt-koulutuksessa
30. Työssäoppimisen määrää tulisi lisätä mt-koulutuksessa
31. Mt:n opiskelijoiden työllistymismahdollisuudet ovat tulevaisuudessa hyvät
32. Mt:n opiskelijoiden työllistymismahdollisuudet ovat tulevaisuudessa huonot

Muuta

33. Vapaat kommentit

HAASTATTELUKYSYMYKSET OPISKELIJOILLE

1. Mikä on vuosikurssisi?
2. Oletko suorittanut jonkin tutkinnon ennen mt-koulutusta?
3. Miksi musiikkiteknologia kiinnostaa sinua alana?
4. Miksi hait juuri Salpauksen mt- koulutukseen?
5. Millä tavoin vertailit eri mt-koulutusvaihtoehtoja?
6. Jos sinua ei olisi valittu Salpaukseen mt:n opiskelijaksi, mikä olisi ollut toinen vaihtoehto?
7. Mistä suuri hakijamäärä Salpauksen mt-koulutukseen johtuu?
8. Millaisia tietoja sinulla oli oppilaitoksesta tai opettajista pyrkimisvaiheessa ja mistä tiedot tulivat?
9. Millainen maine Salpauksen mt-koulutuksella mielestäsi on?
10. Mistä Salpauksen mt-koulutuksen maine mielestäsi johtuu?
11. Millainen vaikutus opettajien jatkuvalla työelämäkokemuksella on mielestäsi opetuksen laatuun?
12. Mitä lisäarvoa opettajien jatkuva työelämäyhteys tuo opetukseen?
13. Millaista opetus olisi nykyiseen verrattuna jos opettajan jatkuva työelämäyhteys puuttuisi?
14. Mitkä tekijät yleisesti edesauttavat eniten menestyksekkäässä opiskelussa?
15. Mitkä tekijät motivoivat opiskelua mt-koulutuksessa?
16. Mikä mt-opiskelussa on vaativaa?
17. Miten opettajan persoona vaikuttaa opetukseen ja oppimiseen?
18. Millaiset ovat hyvän mt-opettajan ominaisuudet (summaus)?
19. Millaista opetus olisi nykyiseen verrattuna, jos kaikilla mt:n opettajilla olisi pedagoginen pätevyys?
20. Mikä on työssäoppimisen merkitys mt-koulutuksessa?
21. Millä tavoin työssäoppimiskuviota pitäisi muuttaa?
22. Miten mt-koulutusta pitäisi kehittää?
23. Millaisiin töihin tähtäät valmistuttuasi?
24. Miten aiot opiskella alaa lisää?

HAASTATTELUKYSYMYKSET OPETTAJILLE

1. Kauanko olet työskennellyt musiikkialalla?
2. Miksi työskentelet juuri Salpauksessa?
3. Millainen maine Salpauksen mt-koulutuksella mielestäsi on?
4. Mistä Salpauksen mt-koulutuksen maine johtuu?
5. Mistä suuri hakijamäärä mielestäsi johtuu?
6. Miksi musiikkiteknologia alana kiinnostaa hakijoita?
7. Miten kuvailisit mt:n opiskelun vaativuutta?
8. Millainen vaikutus opettajien jatkuvalla työelämäkokemuksella on mielestäsi opetuksen laatuun?
9. Mitä lisäarvoa opettajien jatkuva työelämäyhteys tuo opetukseen?
10. Millaista opetus olisi nykyiseen verrattuna jos opettajan jatkuva työelämäyhteys puuttuisi?
11. Millaista opetus olisi nykyiseen verrattuna, jos kaikilla mt:n opettajilla olisi pedagoginen pätevyys?
12. Mikä on työssäoppimisen merkitys Salpauksen mt-koulutuksessa?
13. Millä tavoin työssäoppimiskuvioita pitäisi muuttaa Salpauksen mt-koulutuksessa?
14. Miten kuvailisit mt-opettajan työn vaativuutta?
15. Millä tavoin pidät omaa ammattitaitoasi yllä?
16. Mitkä tekijät yleisesti edesauttavat eniten sinua menestyksekkäässä opetuksessa?
17. Milloin koet onnistuneesi opetuksessa?
18. Miten opettajan persoona vaikuttaa opetukseen ja oppimiseen?
19. Mikä opiskelijoita motivoi parhaiten?
20. Mistä hyvä valmistuneiden määrä (eli läpäisyaste) mielestäsi johtuu?
21. Miten mt-koulutusta pitäisi kehittää Salpauksessa?
22. Onko mt-koulutusta lisättävä, vähennettävä vai pidettävä ennallaan Suomessa?
23. Millaisina pidät opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia tulevaisuudessa?
24. Millaisiin työtehtäviin tulevat valmistuvat sijoittuvat mielestäsi?